

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om sparbankernas säkerhetskassa; given Stockholms slott den 12 januari 1934.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om sparbankernas säkerhetskassa.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
Lag
om sparbankernas säkerhetskassa.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För sparbankerna i riket skall finnas en gemensam fond (*sparbankernas säkerhetskassa*) med uppgift att i enlighet med de i denna lag givna bestämmelser trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt.

2 §.

Såsom bidrag till kassan skall sparbank varje år, därest kassans behållning ej uppgår till tio miljoner kronor, erlägga ett belopp motsvarande två hundra delar procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade.

Vad nu sagts gälla ej sparbank, vars fonder, sedan i förekommande fall därifrån avdragits säkerhetsfond och under de tio första åren efter sparbankens bildande jämväl grundfond, antingen icke uppgå till det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet eller genom bidragets betalning skulle komma att nedgå under detta belopp.

3 §.

Uppgår kassans behållning till tio miljoner kronor, skall hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna efter förhållandet mellan de bidrag varje sparbank sammanlagt inbetalat till kassan. Uppgår behållningen till trettio miljoner kronor, skall hela avkastningen efter samma grund utdelas. I övrigt äge sparbank, så länge kassan består, ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar.

Sparbanks rätt till framtida utdelning eller till kassans tillgångar vid dess upplösning må ej uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlåtas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

4 §.

1 mom. Kassan förvaltas av en styrelse av fem ledamöter med säte i Stockholm. Av ledamöterna utses en, tillika ordförande, av Konungen

samt de övriga av sparbankerna i den ordning Konungen bestämmer. Finnes sammanslutning, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, äger Konungen bestämma, att denna sammanslutning skall utse visst antal, minst två, ledamöter i styrelsen; och äger Konungen för sådant fall i stället för de sparbanker, som ej tillhöra sammanslutningen, utse återstående antal ledamöter i styrelsen. Suppleanter till lika antal som de ordinarie ledamöterna utses i samma ordning som dessa. Arvoden åt styrelsens ledamöter bestämmas av Konungen.

Styrelsens ledamöter och suppleanter utses för en tid av fyra år. Ledamot eller suppleant må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Styrelseledamöter, som genom att överträda denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svare för skadan en för alla och alla för en.

2 mom. Sparbanksinspektören eller, vid förfall för honom, annan ledamot av sparbanksinspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening han uttalat i ärende som förekommit till behandling.

5 §.

Kassans medel skola insättas hos riksgäldskontoret eller i riksbanken eller placeras i sådana obligationer, som omförmälas i 25 § lagen om sparbanker; dock må ett belopp ej överstigande en tiondel av kassans medel innestå hos inländskt bankbolag eller sparbank.

6 §.

Kassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor som styrelsen äger bestämma, av kassans medel bevilja dels tillskott till säkerhetsfond åt sparbank, vars fonder i följd av inträffade förluster nedgått under det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

7 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen, på sätt Konungen bestämmer, två revisorer jämte suppleanter för dem. Arvoden åt revisorerna bestämmas av Konungen.

Revisorerna hava att efter verkställd granskning avgiva berättelse däröver till sparbanksinspektionen. Inspektionen, som även själv må företaga erforderlig granskning, har att till Konungen avgiva utlåtande över revisorernas berättelse. Om ansvarsfrihet för styrelsen beslutar Konungen.

Hava revisorerna i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot sådan uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörande av sitt uppdrag visat vårdslöshet, svare de en för båda och båda för en för därav uppkommen skada.

8 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 december 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, *fråga om inrättande av en sparbankernas säkerhetskassa* samt anför därvid:

Inledning.

I en den 5 februari 1930 dagtecknad framställning anhöll *svenska sparbanksföreningens styrelse*, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition förelägga riksdagen förslag till införande i sparbankslagen av bestämmelser, åsyftande att för samtliga sparbanker i riket bilda en gemensam säkerhetsfond, »sparbankernas allmänna säkerhetsfond». Till stöd för denna framställning anförde styrelsen bland annat:

Svenska sparbanksföreningens strävan att konsolidera sparbanksrörelsen hade dittills baserats på frivillighetens grund. Sedan, på sparbankernas framställning, i 1923 års sparbankslag medgivits rätt för sparbank att använda ett belopp, motsvarande högst en tiondel av sparbankens fonder, till förvärv av andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant aktiebolag, som med Konungens godkännande bildades i ändamål att utgöra en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, hade år 1926 bildats »Svenska sparbankernas garantikassa, förening u. p. a.» med ändamål att tillgodose medlemmarnas gemensamma intressen genom att vid behov ekonomiskt stödja sådana sparbanker, för vilka stöd från föreningens sida efter undersökning befundes vara möjligt och önskvärt. Garantikassan, i vilken ingått 84 sparbanker, hade lämnat stöd åt hjälpbehövande sparbanker och sålunda fyllt en betydelsefull funktion. Emellertid hade sedermera inträffat händelser, vilka syntes påkalla ytterligare och mera vittgående åtgärder för stärkande av sparbankernas ställning. Styrelsen utginge därvid från att landets sparbanker, omslutande förvaltade medel till belopp av omkring tre miljarder kronor, både borde och kunde åstadkomma en gemensam säkerhetsfond av sådan storlek, att den bleve i stånd att bereda insättare ersättning för förluster i följd av sparbanks insolvens. Det vore ett gemensamt intresse för sparbankerna att bevara det allmänna förtroende,

som de av gammalt åtnjutit men som på senare tid hotats genom vissa allbekanta tilldragelser. Ett kort tid förut inträffat fall med svårartade bedrägeri- och förfalskningsmoment hade gjort saneringsfrågan ytterligt aktuell. Att på frivillighetens väg uppnå en tillfredsställande lösning av frågan syntes icke kunna påräknas. I garantikassan, som dock ställde jämförelsevis blygsamma anspråk på sina medlemmar, hade endast ett mindretal av landets sparbanker inträtt. Sådan saken låge till, särskilt efter den senast inträffade händelsen, gjorde förhållandena det alldeles nödvändigt att frångå frivillighetens väg. Det låge i sakens natur, att det vore med tvekan styrelsen velat framlägga förslag om obligatorisk anslutning till en sparbankernas gemensamma säkerhetsfond. Det vore en betänklig väg att slå in på. Men då denna väg vore den enda säkert framkomliga till betryggande och uppehållande av den för landet oändligt gagneliga sparbanksverksamheten samt för återställande av det förtroende, med vilket sparbankerna dittills omfattats, och då sparbankerna vore rustade att gå denna väg, ansåge styrelsen all tvekan böra försvinna.

Styrelsen erinrade vidare om tillvaron av lagstiftning rörande obligatorisk säkerhetsfond för sparbanker i Finland och Norge samt utvecklade på följande sätt sin egen uppfattning om huruledes en allmän säkerhetsfond för de svenska sparbankerna borde anordnas och förvaltas:

En dylik fond borde enligt styrelsens mening redan från början erhålla den styrka, att dess tillvaro vore ägnad att ingiva sparbankernas insättare en bestämd känsla av trygghet. I sådant syfte borde sparbankernas tillskott till fonden uttagas inom så kort tid, som skäligen kunde föreskrivas med vederbörlig hänsyn till att sparbankernas egen rörelse och normala fondbildning icke över måttan hämmades. De årliga tillskotten tänkte sig styrelsen beräknade till $\frac{5}{100}$ procent eller 5 kronor för varje 10,000-tal av varje sparbanks förvaltade medel. Styrelsen hade beräknat, att med denna uttaxering och årligen tillagda räntor fonden inom kortare tid än tio år borde hava vuxit till en halv procent av sammanlagda beloppet förvaltade medel i samtliga sparbanker, alltså till omkring 15 miljoner kronor.¹ Sedan fonden nått denna storlek, skulle tillskott ej vidare inkrävas, förrän angivna procentuella förhållande ändrats till fondens nackdel. Fonden skulle emellertid få växa med sina egna räntor, till dess den uppginge till en procent av summan av de förvaltade medlen, alltså till omkring 30 miljoner kronor, varefter dess årliga räntor borde få tillkomma sparbankerna. Förvaltningen av fonden borde få utövas av sparbankerna själva genom deras förtroendemän, exempelvis svenska sparbanksföreningens styrelse. Fondens medel syntes kunna placeras hos riksgäldskontoret för att bliva på förmånligaste sätt räntebärande.

Över denna framställning avgav *sparbanksinspektionen*, efter överståthållarämbetets och länsstyrelsernas hörande, utlåtande den 14 mars 1930.

Efter redogörelse för innehållet av inkomna yttranden anförde inspektionen för egen del, att den icke ville förneka, att från vissa håll framförda principiella invändningar mot förslaget om bildandet av en spar-

¹ Summan av sparbankernas förvaltade medel den 31 december 1929 beräknades till 3,133.5 miljoner kronor.

bankernas gemensamma säkerhetsfond syntes giva stöd åt förslagsställarens egen karakteristik av förslaget, nämligen att man med detta sloge in på en betänklig väg. Att mot en fullt solid och försiktigt ledd sparbanks önskan ålägga densamma en ganska betungande avgiftsplikt i avsikt att därigenom hos dem, som hade penningar att insätta, åstadkomma ett ökat förtroende, eventuellt för sparbankens svåraste konkurrent, som måhända icke hade en lika omtänksam ledning, vore även enligt inspektionens uppfattning en åtgärd, som kunde framkalla vägande invändningar. Det syntes ock obestriddigt, att befintligheten av en dylik fond i viss mån skulle inverka försvagande på ansvarskänslan hos en sparbanksledning.

Inspektionen ville dock trots den framförda kritiken, med stöd av sin övertygelse, att sparbankerna redan nu hade en stark inre intressegemenskap, principiellt tillstyrka bifall till förslaget. Vad som bunde sparbankerna samman vore starkare än vad som skilde dem. Visserligen skulle icke så få av dem, oberoende av andra sparbanker, kunna leva sitt eget liv. Men det syntes icke kunna förnekas, att de flesta sparbanker skulle bliva lidande, om insättarnas förtroende till sparbankernas vederhäftighet finge flera så hårda stötar som på senare tid förekommit. Av betydelse för frågans bedömande vore givetvis även det förhållande, att det i sparbankerna icke funnes några delägare, vilkas vinstintresse bleve lidande av den utgift, som bidragen till en fond skulle utgöra. Man hade karakteriserat sparbankerna som kooperativa insättarorganisationer, och en rikssammanslutning mellan dessa, i form av en gemensam fond till insättarnas skydd, syntes i varje fall icke kunna betecknas såsom stridande mot ett allmänt sparbanksintresse.

Enligt inspektionens åsikt hade det varit att föredraga, om man på frivillighetens grund kunnat nå det åsyftade målet. Den vägen hade emellertid icke visat sig framkomlig i Norge, och så syntes icke heller vara fallet i vårt land. Inspektionen, som även haft andra möjligheter under omprövning, särskilt frågan om skärpt lagstiftning rörande sparbankers fondbildning, hade emellertid stannat vid att tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget såsom den väg, vilken snabbast medförde det resultat, man ville vinna.

Enligt inspektionens mening hade det varit önskvärt, att sparbanksföreningens styrelse närmare utformat det framlagda förslaget. Flera av de hörda länsstyrelserna hade betonat, att en prövning av detsamma icke vore möjlig utan en närmare precisering av huru fonden skulle fungera. Beträffande fondens ändamål anförde inspektionen därefter följande:

Fondens ändamål hade av sparbanksföreningens styrelse berörts genom uttalandet, att fonden borde erhålla sådan storlek, att den bleve i stånd att bereda insättarna ersättning för förluster i följd av sparbanks insolvens. Att hålla insättarna skadeslösa vid sparbanks fallissemang torde sålunda bliva huvudändamålet med fonden, vilket ju ock syntes naturligt

med hänsyn till önskemålet att stärka insättarnas trygghetskänsla. På frågan, om insättarna genom lagstiftningen borde tillerkännas rätt att få eventuella förluster ersätta från fonden, hade sparbanksföreningens styrelse icke lämnat något svar. Enligt inspektionens mening syntes en ovillkorlig rätt till ersättning ej böra tillerkännas insättare, vilka lidit förlust i följd av sparbanks insolvens. Det borde överlåtas åt den blivande fondstyrelsen att från fall till fall pröva ersättningens storlek. En individuell prövning av insättarna syntes i samband därmed icke böra vara utesluten, nämligen med hänsyn till mer eller mindre fingerade insättningar. I första hand finge fondstyrelsen vid sin prövning taga hänsyn till fondens förmåga att ersätta uppkommen förlust. Vidare syntes kunna ifrågasättas, om full ersättning alltid borde utbetalas. Begränsades möjligheten till ersättning, så att i regel endast en viss högsta del av insatt belopp kunde ifrågakomma att skyddas genom fonden, borde detta medföra, att insättarna alltjämt föranleddes att ägna beaktande åt ställningen hos den sparbank, åt vilken de anförtrodde sina medel. Till följd därav skulle sparbanksledningarna fortfarande stimuleras att, till insättarnas fördel, söka upparbeta en så solid ställning som möjligt för sina institut.

Det syntes inspektionen lämpligt, att ur den föreslagna fonden även skulle kunna lämnas bidrag för bildande av säkerhetsfond i sparbank, som råkat i svårigheter, vilka kunde anses tillfälliga. Dylikt bidrag borde dock endast lämnas under förutsättning, att ett avsevärt orsintresse funnes för sparbankens bibehållande. Detta orsintresse borde taga sig uttryck i visst tillskott till dylik säkerhetsfond. Även i dessa fall borde fondens styrelse äga fri prövningsrätt.

Inspektionen förordade jämväl förslaget, att sparbankernas avgifter till kassan bestämdes i relation till de förvaltade medlen. Dock borde enligt särskilda grunder — till vilka jag senare återkommer — från bidragsskyldighet befrias vissa sparbanker, vilka kunde anses behöva bidragsbeloppen för sin egen konsolidering. En av inspektionen verkställd undersökning på grundval av sparbankernas vinstresultat för år 1928 hade visat, att med undantag av ett tjugutal sparbanker, vilka enligt berörda grunder skulle åtnjuta befrielse från bidragskyldighet, övriga sparbanker utan större olägenhet skulle kunnat erlagga de föreslagna bidragen å 5 kronor för varje 10,000-tal kronor förvaltade medel. Enär avgifterna skulle utgå under en följd av år, kunde förhållandena ändras, så att avgifterna komme att medföra större olägenhet än nu kunde förutses. Med hänsyn till önskemålet att så snart som möjligt erhålla en fond av effektiv storlek syntes någon nedsättning av den föreslagna avgiften dock icke böra äga rum. Denna syntes av praktiska skäl böra fastställas till 5 kronor för varje fullt 10,000-tal kronor av de förvaltade medlen. Däremot syntes icke lika angeläget, att bidrag utginge under så lång tid, som förslaget avsåge. Sedan fonden genom bidrag och räntor vuxit till 10 miljoner kronor, syntes inbetalningen av bidrag kunna upphöra. Med tillägg av räntor syntes fonden därefter böra få växa till 30 miljoner kronor, vilket belopp för närvarande syntes böra fastställas som maximum. Sedan fonden uppnått sistnämnda belopp, borde dess avkastning — sedan avdrag gjorts för förvaltningskostnader

— utdelas till de sparbanker, som erlagt bidrag, till envar sparbank i förhållande till dess sammanlagda, inbetalta bidragsbelopp.

Vidare ingick inspektionen på frågorna om sparbanks andel i fonden, fondens förvaltning samt sättet för placering av fondens medel, frågor till vilka jag senare återkommer.

Med anledning av vad sålunda förekommit utarbetades i november 1930 inom finansdepartementet, med biträde av *professorn C. G. Björling* i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig, en *promemoria angående inrättandet av en allmän säkerhetskassa för rikets sparbanker*. Promemorian var åtföljd av, bland annat, ett *utkast till lag om sparbankernas allmänna säkerhetskassa*, vilket torde få fogas som bilaga till statsrådsprotokollet (*Bilaga I*).

Över det sålunda tillkomna förslaget infordrades utlåtanden från sparbanksinspektionen ävensom från överståthållarämbetet och länsstyrelserna, vilka jämväl anbefalldes att vid sammanträden med representanter för sparbankerna inhämta deras uppfattning i ärendet. Därjämte bereddes sparbanksföreningens styrelse tillfälle att avgiva utlåtande.

Med hänsyn till den tid som förflutit, sedan berörda utlåtanden inkommit, anmodades i ämbetsskrivelser den 7 september 1933 sparbanksinspektionen och sparbanksföreningens styrelse att ånyo avgiva utlåtanden i ärendet med angivande av, huruvida under nämnda tid några omständigheter tillkommit, som föranledde ändring i förut intagen ståndpunkt. Sedan dessa utlåtanden numera inkommit, anhåller jag att få till behandling upptaga den föreliggande frågan. Innan jag övergår till själva principfrågan samt de olika spörsmål, som vid en eventuell lagstiftning i ämnet kräva sin lösning, skall jag lämna en kortfattad redogörelse för den på frivillighetens väg bildade garantikassa för sparbankerna, vilken i det föregående omnämnts, samt för den även förut antydda lagstiftningen i Finland och Norge på förevarande område.

Svenska sparbankernas garantikassa.

Enligt de av överståthållarämbetet den 11 oktober 1926 fastställda stadgarna för »Svenska sparbankernas garantikassa, förening u. p. a.» har föreningen till ändamål att tillgodose medlemmarnas gemensamma intressen genom att vid behov ekonomiskt stödja sådana sparbanker, för vilka stöd från föreningens sida efter undersökning befinnes vara möjligt och önskvärt. Till medlem i föreningen kan antagas varje svensk sparbank, och ankommer det på föreningens styrelse att pröva fråga om medlems antagande. Varje insats utgör 50 kronor, och medlem må i allmänhet ingå med en insats för varje påbörjad miljon kronor av insättarnas behållning hos medlemmen. Förutom insats, som skall erläggas kontant vid inträdet i föreningen, skall medlem avgiva förbindelse att i mån av behov för stöd-

verksamhetens bedrivande tillhandahålla föreningen ett belopp av högst 1,000 kronor för varje egen insats. Det stöd, föreningen avser att giva, kan lämnas antingen i form av bidrag till säkerhetsfond eller genom insättning å motbok eller genom belåning av sådana säkerheter, som i och för sig kunna anses tillfredsställande men vilkas belåning anses icke lämpligen böra ske i riksbanken eller annan bankinrättning. Finnes i sparbank brist, må stöd från föreningen ej lämnas, med mindre bristen, i den mån den överstiger 2 procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, täckes eller garanteras i annan ordning. Sparbank, som erhållit understöd, skall, intill dess av föreningen tillhandahållna medel till fullo återbetalts, på egen bekostnad kontrolleras av föreningens styrelse genom av densamma utsedd person, vilken skall äga rätt att närvara vid sparbanksstyrelsens överläggningar samt vid revision och inventering i sparbanken. Till fullföljande av sin verksamhet äger föreningen använda, utom sina egna fonder, jämväl medel, som erhållas genom upplåning.

Till föreningen äro för närvarande anslutna 105 sparbanker med en sammanlagd insättarbehållning av omkring 1,925 miljoner kronor. Såsom insatskapital har erlagts tillhoppa 72,150 kronor, fördelat på 1,443 insatser. Å avlämnade garantiförbindelser har uttaxerats ett belopp motsvarande 120 kronor för varje insats. Under sin hittillsvarande verksamhet har föreningen lämnat bidrag till säkerhetsfond i tre sparbanker, i ett fall med 152,400 kronor. Föreningens disponibla medel uppgå för närvarande till omkring 56,000 kronor.

Lagstiftningen i Finland och Norge.

I *Finland* har en sparbankernas säkerhetsfond bildats enligt lag den 30 december 1924. Nu gällande bestämmelser i ämnet äro intagna i ett särskilt kapitel av lagen den 17 juli 1931 om sparbanker och innehålla i huvudsak följande: Till säkerhetsfonden skall varje sparbank i garantiavgift årligen erlægga femton penni för varje tusen mark av sina förvaltade medel vid föregående räkenskapsårs utgång. Erläggandet av garantiavgifter upphör, då fondens kapital vuxit till den storlek, att det motsvarar en procent av totalsumman förvaltade medel i sparbankerna. Skulle denna proportion senare nedgå, skola garantiavgifter åter erläggas intill dess fonden uppnått nyssnämnda storlek. Har fonden nått denna storlek, skall överskottet av räntan å fonden fördelas mellan sparbankerna i förhållande till deras andelar i fonden. Med fondens medel stödjas sparbanker, vilka lidit så stora förluster, att de borde inställa sin verksamhet, men vilka dock böra anses livskraftiga. Understöd kan jämväl beviljas sparbank, som icke på annat sätt kunnat anskaffa nödiga medel för utbetalning av uppsagda insättningar. Därjämte må ur fonden

efter prövning ersättas tillgodohavanden, vilka insättare äga hos sparbank, som trätt i likvidation, för såvitt dess tillgångar icke förslå till deras gäldande. Understöd åt sparbank skall jämte ränta återbetalas till fonden, och sådant understöd beviljas blott i det fall, att för återbetalningen erhålles säkerhet, som kan godkännas.

I Norge hava bestämmelser om inrättande av en säkerhetsfond för sparbanker meddelats i lagen den 4 juli 1924 om sparbanker. Enligt dessa skall varje sparbank till fonden inbetala två procent av sin årliga nettovinst. Denna avgiftsplikt gäller dock icke i vidare utsträckning än som är nödvändigt för att fondens kapital såvitt möjligt vid varje tidpunkt skall motsvara en procent av sparbankernas sammanlagda förvaltningskapital. Så länge fonden har nämnda storlek, skola dess räntor fördelas mellan sparbankerna i förhållande till deras andelar i fonden. Fonden skall tjäna till hjälp åt sparbanker, som kommit i svårigheter men som kunna anses livsdugliga. Hjälpen lämnas som lån eller insättning på skäligen och såvitt möjligt betryggande villkor.

Enligt en lag av den 29 juni 1932 har i Norge vid sidan av säkerhetsfonden inrättats en garantikassa för sparbankerna med uppgift att ställa garanti för lån eller insättningar till stöd för sparbanker, som hotas av betalningssvårigheter men anses livsdugliga. Enligt vad förarbetena giva vid handen har denna lag tillkommit närmast med anledning därav, att många sparbanker till följd av låntagarnas avtagande betalningsförmåga och insättarnas ökade behov av betalningsmedel blivit berövade sina kontanta reserver, och lagen är avsedd att upphävas så snart mera normala förhållanden inträtt. Garantikassans grundfond skall uppbringas till 30 miljoner kronor, varav 10 miljoner kronor tillskjutas genom garantiförbindelse av statskassan och 20 miljoner kronor inbetalas genom årliga bidrag av sparbankerna. Bidragens storlek fastställas av Konungen och beräknas efter förvaltningskapitalen. Under de år, då bidrag lämnas till garantikassan, bortfaller sparbankernas skyldighet att utgiva bidrag till säkerhetsfonden. Vid upplösning av garantikassan skall återstående belopp av sparbankernas andel däri överföras till säkerhetsfonden för att läggas till denna fonds kapital.

Frågan om den föreslagna lagstiftningen bör komma till stånd.

För *sparbanksföreningens styrelses* och *sparbanksinspektionens* år 1930 gjorda uttalanden om önskvärdheten av en säkerhetskassa med obligatorisk anslutning av alla sparbanker i riket har redan inledningsvis redogjorts.

I *promemorian* har i denna fråga anförts följande:

Övervägande skäl synas, såsom sparbanksinspektionen för sin del framhållit, tala för det av sparbanksföreningens styrelse framlagda förslaget.

Sparbankernas verksamhet är utan tvivel av sådan betydelse för hela landets ekonomiska liv, att en rubbning i det förtroende, som sparbankerna av gammalt åtnjuta hos allmänheten och som ligger till grund för den storartade utvecklingen av sparbankernas rörelse, måste vara ägnad att framkalla allvarliga olägenheter. Och det torde icke kunna bestridas, att vad som under år 1929 timade inom vissa sparbanker och även den ledsamma tilldragelsen i en gotländsk sparbank i början av år 1930 gjort allmänheten i hög grad känslig för allt, som rör sparbankernas soliditet. Det allmänna förtroendet för sparbankerna skulle därför kunna sättas på mycket hårt prov, därest något nytt moment inträffade, likartat med nyssberörda tilldragelser. Det kan icke med visshet förväntas, att den omsorgsfulla skötsel och den noggranna kontroll, som i stort sett utmärka de svenska sparbankerna, skola befinnas innebära tillfyllestgörande trygghetsmoment i ett sådant fall, som att allmänheten blir uppskrämd genom underrättelse om att oegentligheter eller misskötsel upptäckts i någon sparbank. Även de säkraste och i realiteten mest förtroendeingivande sparbanker kunna vid dylika tillfällen bliva föremål för en ögonblicklig misstro, som lätt får betänkliga följder. Den ganska betydande överflyttning av sparmedel från sparbankerna till postsparbanken, som ägde rum under år 1929 — då postsparbanken kunde uppvisa ett insättningsöverskott på drygt 50 miljoner kronor, under det att beträffande sparbankerna uttagen överstego insättningarna med mer än 28 miljoner kronor — står utan tvivel i nära orsakssammanhang med de samma år inträffade sparbankskrascherna. Även vid andra tillfällen har erfarenheten visat, hurusom av någon obetydlig, kanske ej ens alltid uppenbar anledning kan uppstå rusning med massuttagning från oroliga insättares sida; ett sålunda rubbat förtroende återvinnes aldrig lika hastigt.

Om alltså goda skäl kunna åberopas till förmån för sparbanksföreningens styrelses hemställan, att åtgärder vidtagas för att säkerställa det allmänna förtroendet för sparbankerna, får dock ej förbises, att den nyligen inrättade sparbanksinspektionen bör vara i hög grad ägnad att trygga allmänhetens tillit till sparbankerna. Men inspektionen gör ej varje annan säkerhetsåtgärd obehövlig. Det får nämligen ej påräknas, att redan genom inspektionens tillkomst blivit fullständigt förebyggt, att felaktiga eller brottsliga handlingar i sparbankernas skötsel kunna begås, om än det med fog kan förväntas, att sådana handlingar skola i framtiden bliva sällsynta.

Den närmast till hands liggande och helt visst jämväl mest effektiva åtgärden i det syfte, som här är i fråga, torde vara att, såsom sparbanksföreningens styrelse föreslagit, bringa till stånd en gemensam fond för sparbankerna med uppgift att i förekommande fall lämna stöd åt nödlidande sparbanker och därigenom befästa allmänhetens förtroende för sparbankerna. För denna fond synes emellertid benämningen *säkerhetskassa* vara att föredraga framför det föreslagna uttrycket *säkerhetsfond*, vilket lätt skulle kunna föranleda förväxling med de särskilda sparbankernas säkerhetsfonder. Utan tvivel skulle det, såsom styrelsen och sedermera jämväl sparbanksinspektionen framhållit, varit lyckligast, om en sådan säkerhetskassa kunnat bringas till stånd på frivillig väg. Detta synes emellertid under nuvarande förhållanden icke möjligt och det lärers då ej kunna undgås, att även i vårt land, liksom redan skett i Finland och Norge, lagstiftningsvägen anlitas för att få fonden till stånd. Ofrånkomligt synes ock vara, att den medverkan till fondens bildande, som

erfordras, åläggas samtliga sparbanker i riket, utan avseende å deras till synes större eller mindre behov av särskilda anordningar till befästade av deras förtroende hos allmänheten. Man lär nämligen få utgå från att en väsentlig intressegemenskap består mellan samtliga svenska sparbanker. Bland dessa lär därför icke någon undgå inverkan av att en råkar på obestånd. Är detta riktigt — något, varom erfarenheten synes bära vittne — skulle det ej vara rättvist eller klokt att befria någon sparbank från förpliktelsen att bidraga till en säkerhetskassa, som är avsedd att bliva till hjälp för vilken som helst bland sparbankerna och därmed för sparbanksväsendet i dess helhet.

Länsstyrelserna i Älvsborgs, Västmanlands och Västernorrlands län hava ställt sig avvisande mot förslaget, medan *övrige länsstyrelser* däremot tillstyrkt kassans inrättande. *Överståthållarämbetet* har uttalat betänkligheter mot den ifrågasatta obligatoriska anslutningen till kassan men funnit sig icke böra motsätta sig åtgärder i föreslaget syfte. Av de *sparbanker*, som uttalat sig i ämnet, hava omkring 140 i princip tillstyrkt och omkring 90 avstyrkt det föreliggande förslaget, varjämte något över ett hundratal förordat uppskov med frågans lösning.

Enär i de utlåtanden, vilka gå i tillstyrkande riktning, i stort sett framhållits samma skäl som framgå av den redan lämnade redogörelsen, torde det vara tillräckligt att här redogöra för vad som anförts av de länsstyrelser, vilka ansett sig icke böra tillstyrka förslaget.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har yttrat i huvudsak följande:

Huvudmotivet för kassans inrättande uppgåves vara att återställa det av kända sparbanksfällissemang rubbade förtroendet till det svenska sparbanksväsendet ävensom för framtiden förebygga uppkomsten av mistro till detsamma. Enligt länsstyrelsens förmenande saknades i tillräcklig omfattning den förutsättning, som förmenades föreligga och som ensam skulle kunna berättiga en tvångsåtgärd som den föreslagna. Allmänna sparbankens sammanbrott kunde ej sägas hava lämnat några djupgående eller kvarblivande spår beträffande allmänhetens förhållande till landets sunda sparbanksväsende. Den överflyttning av sparmedel till postsparbanken, som skett efter kraschen, hade visserligen varit stor, men dess omfattning hade dock ej varit alltför betydande i förhållande till sparbankernas insättarbehållning. Vad länets sparbanker angående, kunde någon kvarvarande misstro ej spåras. Att skapa en garanti mot varje uppkommande panik bland den insättande allmänheten, vilken toge sig uttryck i rusning för uttagning av medel och deras överförande till annan bankinrättning, torde höra till det ouppnåeliga eller det i varje fall mycket svårt uppnåeliga. I varje fall syntes kraftigare medel behövas än en säkerhetskassa, arbetande efter de föreslagna bestämmelserna. Vid sammanträde inför länsstyrelsen med ombud för sparbankerna inom länet hade röster höjts för att insättarna genom säkerhetskassan skulle garanteras mot varje förlust av sina insatta medel. En sådan garanti syntes också i själva verket vara vad som behövdes för att vinna det åsyftade målet av fullkomlig trygghet. Vetskapen om en styrelse, som förvaltade en kassa av begränsat omfång och som vägde och mätte vederbörandes rätt, skänkte ingen säkerhetskänsla. Men lämnades åter en så-

dan garanti, slappades ofrånksomheten hos sparbanksledningarna, som vore den viktigaste förutsättningen för ett sunt bankväsende. Sparbanksombuden hade ej heller varit beredda att stödja ett yrkande på en sådan garanti, vilken ovillkorligen skulle i hög grad gynna de svagare och sämre ledda sparbankerna på de bättre bekostnad.

Länsstyrelsen i Västmanlands län, som redan i sitt yttrande över sparbanksföreningens styrelses framställning förklarar sig närmast böjd för att avstyrka förslaget om inrättande av en säkerhetskassa, har ansett sig allttjämt böra intaga samma ståndpunkt, detta desto hellre, som erfarenheten visat, att insättningarna i sparbankerna på senare tid kraftigt tilltagit, vadan den oro från insättarnas sida, som man till en tid trott sig förspörja, syntes hava försvunnit.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har erinrat, att länsstyrelsen redan i sitt yttrande över nyssnämnda framställning starkt ifrågasatt, huruvida den föreslagna obligatoriska anslutningen till en sparbankernas gemensamma säkerhetsfond vore av behovet påkallad för betryggande och uppehållande av sparbanksverksamheten, samt ansett frågan om tillgripande av denna ur olika synpunkter betänkligen väg åtminstone böra anstå, till dess erfarenhet vunnits om sparbanksinspektionens verksamhet. I sitt utlåtande över promemorian har länsstyrelsen förklarar, att den icke funnit anledning frångå sin sålunda uttalade principiella ståndpunkt. Det syntes länsstyrelsen som om farhågorna för att allmänhetens förtroende till sparbanksverksamheten i landet i större omfattning skulle hava rubbats genom de beklagliga tilldragelserna med en del sparbanker betydligt överdrivits. Åtminstone syntes den uppfattningen vara rådande bland sparbanksförvaltningarna i Västernorrlands län.

De sparbanker, vilka ställt sig avvisande till förslaget, hava som skäl för sin ståndpunkt i huvudsak framhållit, att det vore principiellt oriktigt att göra en väl skött sparbank ansvarig för åtgöranden av en dåligt skött sådan, att efter den numera genomförda skärpningen av kontrollen över sparbankerna allmänhetens förtroende för desamma kunde anses vara återvunnet och att något behov av åtgärder i det föreslagna syftet därför icke längre föreläge, att förslagets genomförande skulle innebära en mycket kännbar pålaga för sparbankerna samt leda till försvagande av sparbanksledningarnas ansvarskänsla och insättarnas försiktighet samt att genom tillkomsten av en ny central kassa avsevärt kapital skulle undandragas den lokala kreditgivningen.

Sparbanksinspektionens och sparbanksföreningens styrelses yttranden över promemorian överensstämde i principfrågan med vad inspektionen och styrelsen tidigare anfört. Såsom redan nämnts, anmodades i skrivelser den 7 september 1933 inspektionen och styrelsen att i förnyade utlåtanden angiva, huruvida efter avgivande av utlåtandena över promemorian några omständigheter tillkommit, som föranledde ändring i

de förut angivna ståndpunkterna i frågan. Sparbanksinspektionen har i anledning härav förklarat sig vidhålla uppfattningen, att en säkerhetskassa för sparbankerna borde kunna bliva till övervägande fördel för det svenska sparbanksväsendet. Inspektionen ansåge därför allttjämt, att en sådan kassa borde komma till stånd, och ville giva uttryck åt den förhoppningen, att den erforderliga lagstiftningen snarast möjligt måtte bringas till genomförande. Sparbanksföreningens styrelse har i själva principfrågan förklarat sig icke hava något att tillägga till vad styrelsen förut anfört.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår föreligga inom sparbanksvärlden vissa strävanden att genom en samverkan mellan sparbankerna utjämna förlustriskerna och öka säkerheten för insättarna. En utgångspunkt har därvid varit, att en stark intressegemenskap mellan sparbankerna ansetts föreligga. Då emellertid gjorda försök att på frivillighetens väg uppnå en samverkan av nämnda slag icke lett till åsyftat resultat, hava förslag framställts att — liksom i Finland och Norge redan skett — genom lagstiftning åstadkomma obligatorisk anslutning och bidragsskyldighet till en kassa med förevarande syfte. Ett sådant ingripande har utan meningsskiljaktighet förordats av sparbanksföreningens styrelse och har också tillstyrkts av det stora flertalet länsstyrelser. Vidare torde böra framhållas, att sparbanksinspektionen, som numera hunnit förvärva en ingående kännedom om sparbanksväsendet, i ett nyligen avgivet yttrande kraftigt understrukit den även tidigare av inspektionen uttalade önskvärdheten av en sådan kassas inrättande.

*Departements-
chefen.*

Det framkomna förslaget anser jag vara värt allvarligt beaktande. Uppenbarligen bör emellertid en lagstiftning icke komma till stånd, såvida icke väsentliga fördelar ur allmän synpunkt kunna vinnas genom densamma. Vid frågans tidigare behandling har härvidlag särskilt framhållits intresset av att stärka allmänhetens vid den tiden i viss mån rubbade förtroende för sparbankerna. Måhända kan med visst fog sägas, att detta intresse för närvarande icke är i samma mån aktuellt. Man får också hoppas, att icke nya händelser skola inträffa, som föranleda liknande påfrestningar för sparbanksväsendets anseende som för några år sedan, men det kan enligt min mening icke vara klokt att i denna förhoppning underlåta att skapa en organisation, som likväl under vissa förhållanden kan komma att visa sig behöflig. Tvärtom är åtgärdens effektivitet i en dylik situation beroende av, att den ifrågavarande organisationen under en tid av mera lugna förhållanden varit i verksamhet.

Vad man synes böra fästa den största vikt vid är överhuvud, att den föreslagna kassan säkerligen skulle vara ägnad att i väsentlig mån öka sparbanksinsättarnas trygghet. Sparbanksinspektionens inrättande har otvivelaktigt utgjort ett betydelsefullt steg i denna riktning, men lika tydligt är, att inspektionen icke kan förhindra, att insättarna i en sparbank

kunna utsättas för avsevärda risker. De i sparbankslagen givna bestämmelserna om skyldighet för sparbank att uppehålla viss relation mellan fonderna och inlåningen kunna uppenbarligen heller aldrig skärpas därhän, att varje särskild sparbank förpliktas att hålla fonder av sådan storlek, att de ensamma kunna svara mot alla förekommande förlustrisker. En större grad av trygghet för insättarna synes kunna vinnas endast genom samverkan mellan sparbankerna i viss analogi med grundtanken för all försäkringsverksamhet. Enligt min mening bör ett åläggande för sparbankerna att bidra till en kassa med ett sådant syfte icke vara ägnat att i och för sig väcka några betänkligheter. I betraktande kommer därvid främst det förhållandet, att i sparbankerna icke finnes något privat företagarintresse att tillgodose och att sparbankerna därför icke kunna anses som enskilda företag i vanlig mening utan snarare såsom institutioner, inrättade i den allmänna välfärdens intresse. Därtill kommer, att de avgifter, som skulle behöva avkrävas sparbankerna, näppeligen kunna för dessa utgöra någon mera kännbar börda samt att det under alla förhållanden måste anses synnerligen önskvärt och rimligt, att sparbankerna i gemen svara för de ersättningsanspråk, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, vid inträffade förluster för insättarna nu gärna riktas mot staten.

Onekligen kan den föreslagna lagstiftningen i någon mån komma att innebära, att de välskötta företagen få bära följderna av försummelser i andra företags ledning. På grund av den starka intressegemenskapen mellan sparbankerna bör dock denna konsekvens enligt min mening icke utgöra något avgörande skäl mot kassans inrättande, och detsamma torde kunna sägas även om övriga anmärkningar, som riktats mot förslaget. Särskilt har det framhållits, att kassans tillvaro och utsikten till hjälp från densamma lätt kunde verka förslappande på ansvarskänslan och noggrannheten hos sparbanksledningarna samt vaksamheten hos insättarna. Sparbanksstyrelserna skulle vid utlåning mot svag säkerhet kunna resonera så, att risken i stort sett icke drabbade den utlånande sparbanken utan de andra sparbankerna, och för insättarna skulle det måhända te sig likgiltigt, om de anförtrodde sina medel åt den ena eller andra sparbanken. Till dessa anmärkningar skall jag senare återkomma vid behandlingen av frågan om förutsättningarna för hjälp från kassan. Redan nu må emellertid framhållas, att kassan enligt det föreliggande förslaget icke skall hava till uppgift att obetingat och obegränsat hjälpa, så snart förlust uppstått, utan att det förutsättes en prövning i varje särskilt fall, huruvida och i vilken omfattning hjälp må anses skälig. Det bör även märkas, att tillskott, som lämnas sparbank, förutsättes skola till kassan återgäldas. Sparbanks ledning är dessutom enligt lag ansvarig för skada, som genom dess vårdslöshet tillskyndas sparbanken.

På anförda skäl har jag ansett mig böra förorda att en lagstiftning om

bildande av en säkerhetskassa med obligatorisk anslutning för samtliga rikets sparbanker genomföres. Jag övergår nu till en närmare behandling av de särskilda spörsmålen beträffande kassans organisation och verksamhet.

Kassans storlek. Bidragsskyldigheten.

Såsom redan förut anförts, föreslogs i den ursprungliga framställningen om kassans inrättande, att de årliga bidragen till kassan skulle utgöra $\frac{5}{100}$ procent eller 5 kronor för varje 10,000-tal kronor av varje sparbanks förvaltade medel samt att bidragen skulle utgå till dess kassan vuxit till en halv procent av sammanlagda beloppet förvaltade medel i samtliga sparbanker eller, efter dåvarande omslutning, till omkring 15 miljoner kronor. Sedan kassan därefter genom tillägg av den årliga ränteavkastningen vuxit till en procent av summan av de förvaltade medlen, borde enligt samma framställning räntan utdelas till sparbankerna.

I det föregående är vidare omnämnt, att sparbanksinspektionen i sitt yttrande över berörda framställning som sin mening uttalade, att bidragen borde fastställas till 5 kronor för varje fullt 10,000-tal kronor av de förvaltade medlen och utgå till dess fonden vuxit till 10 miljoner kronor samt att kassans maximibelopp borde fastställas till 30 miljoner kronor.

I det föreliggande lagutkastet har årsavgiften föreslagits till $\frac{2}{100}$ procent av de förvaltade medlen och kassans maximibelopp till 10 miljoner kronor. Som motivering för nedsättningen har i *promemorian* anförts följande:

Det vore tydligt, att säkerhetskassan måste, om ej syftet med densamma skulle förfelas, utan allt för stor tidsutdräkt bringas till sådan storlek, att den både förmådde ingiva den intresserade allmänheten en bestämd känsla av trygghet och verkligen bleve i stånd att lämna den ekonomiska hjälp, som kunde komma att påkallas. Emellertid syntes det ej vara nödvändigt att räkna med fullt så höga summor som sparbanksföreningens styrelse gjort i sin framställning; en något lägre summa syntes för ändamålet bliva tillräcklig. Som maximum för den föreslagna säkerhetskassan syntes ett belopp av 10 miljoner kronor vara skäligt. Det syntes kunna med ganska stor sannolikhet antagas, att en säkerhetskassa av sådan storlek komme att på tillfredsställande sätt fylla sin uppgift.

Önskvärt vore givetvis, att kassan utan allt för stor tidsutdräkt uppnådde sådan storlek, att den kunde träda i funktion. Å andra sidan finge de bidrag till kassan, vilka måste avkrävas sparbankerna, ej tillmätas så höga, att deras utbetalande orsakade sparbankerna kännbara svårigheter. De belopp, som i nämnda hänseende föreslagits av sparbanksföreningens styrelse, förefölle att vara tilltagna i överkant. Om än sparbanksinspektionen, till synes ej utan en viss tvekan, vitsordat sparbankernas förmåga att utan större olägenheter avstå de enligt förslaget erforderliga beloppen, måste dock, särskilt i betraktande av uttalanden till förmån för en lägre uttaxering, som avgivits av överståthållarämbetet och ett flertal länssty-

relser, en viss betänksamhet uppstå mot förslaget att ålägga sparbankerna en så dryg årlig bidragsplikt som en halv pro mille av förvaltade medel. Bidragsplikten borde utan fara kunna nedsättas till en femtedel pro mille eller till två kronor för varje 10,000 kronor, som sparbank hade att förvalta. En sådan nedsättning syntes motiverad av billighetshänsyn; det syntes ock kunna förväntas, att hela den föreslagna anordningen skulle efter nedsättningen ses med blidare ögon av de representanter för vissa sparbanker, som från början ställt sig avvisande mot förslaget.

Sparbanksföreningens styrelse har funnit den i promemorian föreslagna nedsättningen av årsbidraget vara mycket betydande men har likväl med hänsyn till de härför anförda skälen icke velat motsätta sig densamma.

Även *sparbanksinspektionen* har, under åberopande av att den ursprungligen föreslagna avgiften på flera håll ansetts betungande, anslutit sig till förslaget om en årlig avgift av $\frac{2}{100}$ procent av de förvaltade medlen, varjämte inspektionen förklarat sig i frågans nuvarande läge icke hava något att erinra mot en begränsning av kassans maximikapital till 10 miljoner kronor.

Några länsstyrelser hava uttalat sig för en höjning av kassans kapitalbelopp.

Sålunda har *länsstyrelsen i Uppsala län* ansett önskvärt och med hänsyn till sparbankernas ställning rimligt, att kassans kapital höjdes till 15 miljoner kronor.

Länsstyrelsen i Gotlands län har funnit det ifrågasatta maximibeloppet alltför lågt för att kunna skapa den trygghet för insättarna och tillit till sparbankerna, som vore förslagets huvudsyfte. För att nå detta mål och därigenom även stimulera sparandet ansåge länsstyrelsen ett mindre belopp än 20 miljoner kronor som gräns för fondbildningen ej böra komma i fråga. Förluster på flera miljoner kronor hade under senare tid drabbat mera än en sparbank. Någon garanti finnes icke för att detsamma ej kunde upprepas i framtiden under sådana förhållanden, att säkerhetskassan enligt i förslaget angivna grunder bleve nödsakad att ersätta förlusten. Det kunde måhända invändas häremot, att kassans styrelse vid prövning av frågor om bidrag borde tillse, att kassan i sin helhet icke förbrukades. Om så bleve fallet, komme emellertid kassans syfte att bliva illa tillgodosett, enär strävandet att återvinna allmänhetens tillit till sparbankerna därigenom motverkades.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har gjort gällande, att kassan, för att kunna utgöra en tillfredsställande säkerhet för insättarna, borde uppgå till åtminstone en procent av sammanlagda beloppet förvaltade medel i samtliga rikets sparbanker. Även om billighetshänsyn talade för att bidragsplikten borde upphöra, när kassans kapital uppgått till 10 miljoner kronor, syntes dock bärande skäl icke vara förebragta för ändring av det ursprungliga förslaget därom, att kassan, efter det de årliga bidragen upp-

hört, skulle växa med den årliga ränteavkastningen tills kassan hunnit komma i nyss angivna procentuella förhållande till samtliga sparbankers hela omslutning. Det hade visat sig, att vid åtminstone en tidigare inträffad sparbankskrasch insättarnas förluster betydligt överstigit ett belopp av 10 miljoner kronor.

Länsstyrelsen i Örebro län har i denna del anfört, att det enligt länsstyrelsens mening varit lämpligt, om kassans kapital enligt sparbanksföreningens styrelses förslag fått genom årliga tillskott erhålla en storlek av 15 miljoner kronor och därefter genom räntans läggande till kapitalet fått växa till dubbla beloppet, innan någon ränteutdelning finge ifrågakomma. Det vore nämligen i hög grad önskvärt, att kassans kapital, om och när understöd från kassan lämnades, icke behövde tagas i anspråk därför, utan att erforderliga medel, förutom i särskilda undantagsfall, kunde tagas av den årliga ränteavkastningen. Därigenom skulle man undvika behovet av ny uttaxering för kapitalets återuppbringande till föreskrivna beloppet, en åtgärd, som syntes bära såvitt möjligt undvikas. Länsstyrelsen ville därför föreslå, att kassan, sedan den genom de föreskrivna tillskotten uppnått ett belopp av 10 miljoner kronor, måtte få genom räntans läggande till kapitalet växa till 15 miljoner kronor och att ränteutdelning sålunda icke finge äga rum, förrän kassan uppnått sistnämnda belopp.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, vilken, såsom förut omnämnts, ställt sig avvisande mot förslaget, har, för den händelse kassan skulle komma till stånd, framhållit såsom angeläget, att kassan gäves sådan storlek, att den såvitt möjligt under alla förhållanden kunde garantera insättarna att fullt utbekomma insatta medel. Fördenskull borde enligt länsstyrelsens förmenande kassans storlek ej understiga en procent av summan av de utav rikets sparbanker förvaltade medlen eller således cirka 30 miljoner kronor. En säkerhetskassa å allenast 10 miljoner kronor syntes — särskilt med tanke på att sparbankernas sammanlagda egna fonder den 1 januari 1929 uppgått till den avsevärda summan av 215 miljoner kronor — vara alltför obetydlig för att i någon nämnvärd utsträckning skapa ökad trygghet för insättarna.

Sparbankernas fördelning på storleksgrupper efter de förvaltade medlen vid 1931 års slut samt de avgifter, som enligt de i promemorian föreslagna grunderna skulle erläggas av sparbankerna i de olika storleksgrupperna, framgå av följande tabell:

Summa förvaltade medel Kronor	Antal spar- banker	Årsavgift till säker- hetskassan Kronor
t. o. m. 100,000	2	högst 20
100,000—250,000	20	20— 50
250,000—500,000	38	50— 100
500,000— 1 milj.	87	100— 200
1 milj.— 5 »	206	200— 1,000
5 » — 10 »	46	1,000— 2,000
10 » — 20 »	45	2,000— 4,000
20 » — 50 »	26	4,000—10,000
50 » —100 »	8	10,000—20,000
över 100 »	3	över 20,000
	481	

Såsom framgår av vad jag redan anfört, bygger det remitterade förslaget på skyldighet för sparbankerna att erlægga kontanta bidrag till säkerhetskassan. Emellertid har från flera sparbankers sida uttalats det önskemålet, att kassan måtte helt eller delvis grundas på garantiförbindelser, utställda av de särskilda sparbankerna och avsedda att av dessa inlösas i mån av behov. Genom en sådan anordning skulle sparbankerna, har det framhållits, icke onödigtvis betungas med avgifter; de skulle aldrig nödgas betala mer än som erfordrades för täckande av för ögonblicket faktiskt föreliggande behov. Denna tanke har vunnit anslutning av *överståthållarämbetet*, som för sin del funnit starka skäl tala för en begränsning av kassans kontanta tillgångar till exempelvis någon miljon. Även *länsstyrelsen i Blekinge län* har ansett förslaget om garantiförbindelser vara värt beaktande. Jämväl andra förslag hava framställts, vilka bygga på samma tankegång. Sålunda har ifrågasatts, att sparbankerna borde förpliktas att var för sig bilda garantifonder, vilka skulle kvarstå under sparbankernas egen förvaltning och redovisas i fullgoda obligationer eller andra betryggande säkerheter samt vid behov användas för täckande av förluster i andra sparbanker, varjämte från ett håll gjorts gällande, att det åsyftade målet enklast stode att vinna med en i lag stadgad skyldighet för varje sparbank att efter vissa grunder vid behov bidra med erforderligt belopp.

Beträffande denna fråga har i *promemorian* framhållits, att den psykologiska verkan av en anordning med gemensam ansvarighet icke skulle kunna tänkas bli tillnärmelsevis så kraftig som av en redan bildad, i säker placering satt fond. Den sida av kassans uppgift, som skulle bestå i ett säkerställande av allmänhetens förtroende, kunde alltså icke antagas bli lika effektivt tillgodosedd genom en sådan anordning som genom en kontant inbetalad fond. Ej heller borde det lämnas obeaktat, att ett utkrä-

vande av bidrag från sparbankerna till täckande av redan inträffade förluster i regel måste komma att te sig vida mera motbjudande än utdebitering till en säkerhetskassa för framtida behov; förhoppningen, att kassan skulle få växa utan störande avbrott och sålunda snart nog bliva i stånd att lämna utdelning till delägarna, borde komma bidragsgivarna att känna utbetalningarna mindre betungande.

I sitt på grund av remiss den 7 september 1933 avgivna nya utlåtande i ärendet har *sparbanksföreningens styrelse* i förevarande fråga — efter att hava erinrat därom, att från en stor del sparbanker uttalats önskan att säkerhetskassan borde, helt eller till viss del, utgöras av garantiförbindelser — yttrat, att styrelsen allt fortfarande hade den uppfattningen, att säkerhetskassan, för att fullt fylla sitt ändamål att vara en odisputabel garanti för sparbankerna, borde i sin helhet kontant inbetalas men att styrelsen likväl icke ville motsätta sig en allmänt uttalad önskan i nyssnämnd riktning, i synnerhet som, när det gällde att pålägga sparbankerna i gemen en ny ganska omfattande förpliktelse, det syntes vara tacknämligt, om detta kunde ske i samförstånd med sparbankerna. Då därtill komme, att även med den åsyftade modifikationen en framstående garanti skapades, hade styrelsen icke något att erinra mot att kassan efter grunder, som kunde finnas lämpliga, bildades till viss del genom kontant inbetalda medel och till viss del genom garantiförbindelser.

En ledamot av styrelsen har varit av skiljaktig mening och ansett, att styrelsen borde vidhålla sin förut intagna ståndpunkt.

Sparbanksinspektionen har i anledning av vad sparbanksföreningens styrelse sålunda anfört andragit följande:

Inspektionen kunde icke finna annat än att sparbankerna skulle kunna utan olägenhet erlagga de föreslagna bidragen, vilka ju för övrigt endast komme att utgå intill dess kassan uppgått till visst lägsta belopp. Sparbankerna hade ju icke några enskilda delägare, vilka bleve delaktiga av sparbankernas vinst och vilka således skulle bliva lidande, om denna vinst minskades med ifrågavarande relativt låga belopp. Det syntes icke med fog kunna påstås, att sparbankerna genom erläggande av bidragen skulle minska sina utlåningsmöjligheter i sådan grad, att detta bleve av betydelse för deras verksamhet. Den likaledes relativt obetydliga minskningen i avsättningen till sparbankernas egna fonder, som bidragsbetalningen till säkerhetskassan kunde föranleda, kunde sägas vara tillräckligt motiverad av att även de utbetalade bidragen bleve föremål för fondering, ehuru för ett för samtliga sparbanker gemensamt säkerhetsändamål.

Det vore att märka, att bidragen till kassan kunde bliva en delvis räntabel medelsplacering för sparbankerna. I den mån kassans medel icke behövde tagas i anspråk för hjälp åt sparbanker och insättare samt för kassans antagligen ringa administrationskostnader — sådana utgifter måste ju utgå, även om kassan helt eller delvis grundades på garantiförbindelser — komme nämligen medlen att förräntas och utdelning i sinom tid att tillfalla sparbankerna i förhållande till deras andelar.

Att en kontant inbetalad kassa ur olika synpunkter skulle vara till större gagn än en fond, till större eller mindre del bildad genom garantiförbin-

dels, bland andra av dem, som i händelse av en ogynnsam utveckling eventuellt skulle föranleda anspråk på kassan, ansåge inspektionen otvivelaktigt.

Inspektionen ville även framhålla, att en eventuell uttaxering vid en påkallad hjälpaktion komme att kännas avsevärt mera betungande än en under några år återkommande jämn bidragsinbetalning till kassan. Vid sistnämnda alternativ minskades även risken, att en sparbank måste vidkännas en större uttaxering under ett år, som för sparbanken tillfälligtvis kunde vara särskilt ogynnsamt.

Inspektionen vore av den bestämda uppfattningen, att en sådan ändring av det uppgjorda förslaget, att kontanta inbetalningar av avgifterna skulle ersättas av avlämnande av garantiförbindelser, skulle innebära en försämring i förhållande till förslagets nu föreliggande avfattning.

Som motiv för förslaget att låta summan av de förvaltade medlen ligga till grund för beräkning av bidragen har i *promemorian* anförts:

För beräkning av sparbankernas bidrag till kassan har, liksom enligt gällande bestämmelser för sparbankernas bidrag till kostnaderna för sparbanksinspektionen och de allmänna ombuden, summan av de av varje sparbank förvaltade medlen lagts till grund. Denna utgångspunkt för beräkningen synes ock vara den lämpligaste. Det har visserligen satts i fråga att välja en annan utgångspunkt, såsom sparbankens vinst eller dess reservfond, liksom det ock föreslagits, att sparbank skulle äga vid beräkningen av bidragsbeloppet njuta avdrag för den del av de förvaltade medlen, varför fullt tillfredsställande täckning finnes. Rättvisligen får dock erkännas, att vad som skall tryggas genom säkerhetskassan icke är sparbankens vinst eller reservfond utan de summor, för vilka sparbanken ansvarar i förhållande till andra; det skulle till och med kunna med visst fog sägas, att ju större vinst och än hellre ju större reservfond en sparbanks balansräkning utvisar, desto säkrare är dess ställning och desto mindre trängande synes alltså dess eget behov vara av den ökade trygghet, som den allmänna säkerhetskassan är avsedd att skapa. Det skulle därför från rättvisans synpunkt svårigen kunna försvaras att bestämma storleken av sparbankernas bidrag till kassan efter deras vinst, än mindre efter deras reservfonder. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att erfarenheten i Finland — där jämlikt gällande bestämmelser om sparbankernas säkerhetsfond användes en kombinerad beräkning av sparbankernas bidrag till densamma efter dels summan av förvaltade medel, dels ock årsvinsten — så bestämt talat emot lämpligheten härav, att Finlands riksdags bankoutskott i ett den 4 april 1930 dagtecknat betänkande med anledning av regeringens proposition om ny sparbankslag enhälligt uttalat sig för sådan ändring av bestämmelserna, att till beräkningsgrund måtte läggas enbart summan av sparbankens förvaltade medel.¹ Vad åter angår förslagen att vid beräkningen av det grundbelopp, efter vilket varje sparbanks bidrag till säkerhetskassan skulle bestämmas, tillåta avdrag för viss betryggande täckning av sparbankens förbindelser, kan det visserligen ej förnekas, att en sparbanks insättare böra med skäl räkna sina tillgodohavanden desto säkrare, ju fullständigare täckning i fullgoda placeringar förefinnes hos sparbanken; för insättarnas vidkommande skulle därför behovet av säkerställande förmedelst den allmänna säkerhetskassan

¹ Såsom förut nämnts upptager gällande lag denna beräkningsgrund.

san kunna sägas i samma mån minskat. Emellertid kvarstår det eventuella behovet av hjälp från kassan i händelse av fondminskning till följd av inträffade förluster; därtill kommer det praktiska skälet mot införande av en regel om avdrag av ifrågasatt art, att rätten till sådant avdrag skulle i realiteten betyda för litet för att kunna uppväga de ganska betydande svårigheter i tillämpningen, som avdragsregeln skulle medföra. Ej heller skulle en beräkning av varje sparbanks bidrag efter insättarebehållningen allena — således utan hänsyn till sparbankens fonder — kunna sägas vara mera rättvis och lämplig än den här föreslagna beräkningen efter summan av samtliga förvaltade medel; jämväl fonderna kunna ju tänkas utsatta för de faror, mot vilka säkerhetskassan skall bereda ökad trygghet, och ur ren lämplighetssynpunkt förefaller det ligga nära till hands att ej lämna sparbankernas fondmedel fria från en avgiftsplikt, som för dessa verkar vida mindre betungande än därest den allenast belastar sparbankens övriga tillgångar.

Mot förslagetets ståndpunkt i denna del hava de hörda myndigheterna icke haft något att anmärka, och jämväl de sparbanker, vilka yttrat sig i ärendet, hava så gott som undantagslöst lämnat ifrågavarande bestämmelse utan erinran.

Ytterligare ett spörsmål återstår att behandla i detta sammanhang, nämligen frågan om vissa sparbankers befriande från bidragsskyldighet. Såsom redan antytts, föreslog *sparbanksinspektionen* i sitt första utlåtande i ärendet bestämmelser härom. Inspektionen anförde därvid:

Från erläggande av bidrag borde först och främst befrias de sparbanker, vilkas verksamhet gått med förlust det år, som bidraget avsåge. Vidare borde, i viss analogi med bestämmelsen i 29 § 3 mom. i kommunalskattelagen den 28 september 1928, från bidragsplikt befrias sparbank, vars nettovinst, helt eller delvis, måst användas för uppbringande av sparbankens fonder till det enligt 25 § sparbankslagen i förhållande till sparbankens inlåning erforderliga minsta belopp. Häri borde, i likhet med vad som stadgas i nyssnämnda bestämmelse i kommunalskattelagen, av sparbank bildad säkerhetsfond eller under de första tio åren efter sparbanks bildande dess grundfond ej medräknas. Bidrag till en fond, som avsåge att stärka sparbankernas ställning i allmänhet, borde enligt inspektionens mening icke utkrävas av sparbanker, vilka oundgängligen behöfve bidragsbeloppen för sin egen konsolidering. En befrielse från bidragsskyldighet för ifrågavarande sparbankskategorier skulle för övrigt icke bliva av större betydelse för fonden. En uträkning på basis av 1928 års siffror hade givit till resultat, att från bidrag skulle befrias ett tjugutal sparbanker med ett sammanlagt bidragsbelopp enligt de föreslagna grunderna av cirka 35,000 kronor.

I det inom finansdepartementet upprättade *lagutkastet* upptogs en bestämmelse (2 § 1 mom.), att befrielse från bidragsskyldighet skulle åtnjutas av sparbank, vars fonder enligt senast fastställda balansräkning antingen icke uppginge till det i förhållande till sparbankens inlåning erforderliga beloppet eller skulle genom bidragets betalning komma att nedgå under detta belopp; vid denna beräkning skulle sparbank från fondernas

belopp få avräkna säkerhetsfond och under de första tio åren efter sparbankens stiftande jämväl grundfond.

I *promemorian* har härutinnan anförts följande:

Det torde få anses riktigt att, såsom ock sparbanksinspektionen föreslagit, från bidragsskyldighet fritaga sparbank, vars fondställning är för svag för att tillåta utgivandet av bidraget utan rubbning av den i 25 § sparbankslagen påbudna relationen mellan sparbankens fonder och inlåning. Billigheten synes ock tala för det av sparbanksinspektionen förordade medgivandet att vid bedömande av fondställningen frånräkna säkerhetsfond och, under sparbankens tio första verksamhetsår, jämväl grundfond. Däremot synes det ej lika befogat att obetingat från bidragsskyldighet befria varje sparbank, vars verksamhet gått med förlust. Denna omständighet behöver nämligen ej nödvändigt utesluta, att sparbankens ekonomiska ställning är sådan, att sparbanken utan svårighet förmår utgiva å densamma belöpande bidrag.

Sparbanksinspektionen har för sin del i yttrande över *promemorian* föreslagit, att ifrågavarande punkt i lagtexten måtte givas följande ändrade lydelse:

»Från bidragsskyldighet är dock befriad sparbank, vars i den fastställda balansräkningen för nämnda tidpunkt upptagna fonder, ökade med det belopp, som av vinsten för nästföregående år avsatts till desamma, antingen icke uppgå till det i förhållande till sparbankens inlåning enligt 25 § andra stycket lagen om sparbanker erforderliga beloppet eller skulle, om bidraget avdrages, komma att nedgå under detta belopp; skolande vid beräkning av fonderna ej medräknas säkerhetsfond och under de första tio räkenskapsåren efter sparbanks stiftande ej heller grundfond.»

Inspektionen har framhållit, att den sålunda föreslagna lydelsen avsåge att åstadkomma ökad tydlighet. Genom hänvisningen till andra stycket i 25 § sparbankslagen skulle vinnas vad som enligt inspektionens förmenande vore en fördel, nämligen att för samtliga sparbanker ett och samma förhållande mellan fonder och inlåning bleve normerande för huruvida befrielse från bidragsskyldighet finge åtnjutas.

Sparbanksföreningens styrelse har ställt sig tveksam beträffande nödvändigheten av att införa ifrågavarande undantagsbestämmelse. I varje fall syntes det styrelsen, att den sparbank, som åtnjutit frihet från utgivande av bidrag, borde vara skyldig att, då fondrelationen lämnade tillfälle till utbetalande av årsbidrag, jämväl utbetala desamma och därmed fortsätta, till dess sparbanken inbetalt lika många årsbidrag som de övriga. Detsamma syntes enligt styrelsens mening böra gälla nybildade sparbanker.

Några länsstyrelser och sparbanker hava uttalat sig i samma riktning som sparbanksföreningens styrelse.

Från sparbankshåll har även påyrkats, att bestämmelsen om befrielse måtte helt utgå. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har ifrågasatt detsamma, därvid länsstyrelsen framhållit, att alla sparbanker under givna förutsättningar kunde tänkas komma i åtnjutande av hjälp från kassan.

I fråga om kassans och bidragens storlek är det framför allt två synpunkter, som måste beaktas. Å ena sidan bör kassan inom rimlig tid uppbörjas till sådan storlek, att den blir i stånd att lämna ekonomisk hjälp, då sådan kan komma att påkallas, och å andra sidan måste tillses, att bidragen ej tillmätas så höga, att deras utbetalande förorsakar sparbankerna kännbara svårigheter. Den föreslagna årsavgiften av $\frac{2}{100}$ procent av de förvaltade medlen synes mig ur båda dessa synpunkter väl avvägd. Den har också i allmänhet lämnats utan erinran; endast ett par sparbanker hava uttryckligen påyrkat nedsättning av densamma. De av sparbankerna förvaltade medlen utgjorde vid 1932 års slut cirka 3,425 miljoner kronor; med utgångspunkt från denna omslutning och under antagande, att kassan finge växa ostört, skulle kassan med nämnda avgift och efter en förräntning av 4 procent efter elva år uppgå till ett belopp av över 10 miljoner kronor. Avgiftsplikten torde lämpligen kunna upphöra, sedan kassan nått denna storlek. Däremot synas mig starka skäl tala för en höjning av kassans maximibelopp. I detta avseende må erinras, att vid de bekanta sparbanksfallissemangen 1929 över hälften av den till sammanlagt omkring 46 miljoner kronor uppgående insättarbehållningen i åtta sparbanker befanns förlorad samt att de av statsmedel utbetalade bidragen till insättare i dessa sparbanker uppgått till nära 10.7 miljoner kronor. Naturligtvis kan man ej av de anförda siffrorna draga någon bestämd slutsats beträffande kassans kapitalbehov, detta i all synnerhet som förlusterna i ifrågavarande fall till stor del hade sin grund i rent brottsliga manipulationer från sparbanksledningarnas sida, något som efter den genomförda skärpningen av kontrollen över sparbankerna sannolikt ej behöver befaras bliva upprepat i liknande omfattning. Men man får ej bortse från att exempelvis under en mera långvarig och svårartad ekonomisk kris många sparbankers bestånd trots ledningarnas omsorg och varsamhet kan hotas, i följd varav betydande krav kunna komma att ställas på kassans förmåga att hjälpa. Ur sparbankernas egen synpunkt skulle det onekligen icke vara lyckligt, om kassan utrustades med så begränsade resurser, att alltför stränga restriktioner måste uppställas vid en påkallad hjälpaktion. Särskilt vid jämförelse med sparbankernas egna fonder, vilka vid slutet av 1932 uppgingo till omkring 275 miljoner kronor, förefaller en kassa om 10 miljoner kronor ganska obetydlig. Jag har därför ansett mig böra förorda, att kassan får fortsätta att växa genom tillägg av avkastning även sedan avgiftsplikten vid en uppnådd behållning av 10 miljoner kronor upphört. Härigenom vinnes även den fördelen, att hjälp i viss utsträckning kan lämnas ur kassan utan att ny uttaxering behöver tillgripas. Då det synes önskvärt, att utdelning å bidragsbeloppen må kunna ske efter en icke alltför lång tidrymd, vill jag emellertid föreslå, att — då kassans behållning uppgår till 10 miljoner kronor — endast hälften av den behållna avkastningen fondernas och andra hälften årligen utdelas till sparbankerna. Vid en upp-

nådd behållning av 30 miljoner kronor torde ytterligare fondering icke böra ske utan hela avkastningen utdelas. Till grunderna för beräkning av utdelning från kassan skall jag senare återkomma.

Jag anser mig icke kunna förorda de från vissa håll framställda förslagen, att kassan helt eller delvis skulle grundas på garantiförbindelser eller att de kontanta tillskotten måtte ersättas med en sparbankerna annorledes ålagd gemensam ansvarighet för varandra. De skäl, som anförts mot dylika anordningar, synas mig övertygande.

Att avgifterna till kassan — i likhet med vad som gäller beträffande sparbankernas bidrag till kostnaderna för sparbanksinspektionen och de allmänna ombuden — beräknas efter summan av de förvaltade medlen, synes mig lämpligt.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, har från några håll påyrkats ändring av förslaget bestämmelser om vissa sparbankers befriande från bidragsskyldighet. I allmänhet synes man därvid hava tänkt sig, att den sparbank, som åtnjutit befrielse, skulle, så snart fondrelationen tillåte det, börja inbetala avgifter till kassan efter då förhandenvarande omslutning och sedan fortsätta därmed till dess sparbanken inbetalat lika många årsbidrag som övriga sparbanker, detta oberoende av om kassan redan överstiger det belopp, vid vilket uttaxering eljest upphör. I några yttranden synes man hava åsyftat, att sparbank endast skulle beviljas anstånd med bidragens betalning. Mot förstnämnda alternativ kan anmärkas, att dess tillämpning skulle medföra vissa praktiska svårigheter utan att någon garanti därigenom vunnas för en mera rättvis belastning av de olika sparbankerna. Om en sparbank ett år åtnjutit befrielse från bidragsplikt, kunde den nämligen i anledning därav långt senare få inbetala en avgift, som på grund av ändrad omslutning alls icke svarade mot vad sparbanken haft att erlägga, därest betalning skett genast. Och vad sistnämnda alternativ angår, synes det knappast ägnat att medföra någon fördel. Genom att sparbanken nödgades upptaga de förfallna men oguldna bidragen såsom skuld i räkenskaperna, skulle möjligheten att göra avsättning till de egna fonderna minskas med motsvarande belopp, och anståndet skulle följaktligen ej medföra den förbättring av fondställningen, som väl i främsta rummet skulle vara dess syfte.

Ställningstagandet till förevarande fråga torde ytterst bero på den uppfattning man har om sparbanksväsendet. Betraktas sparbankerna såsom helt enskilda företag, måste det framstå såsom principiellt riktigt, att alla sparbanker bidraga till kassan; den föreslagna befrielsen måste med detta betraktelsesätt te sig så mycket mera omotiverad, som befrielsen i främsta rummet skulle komma de sparbanker till godo, vilka hava den största nyttan av kassans tillkomst. Om man däremot fäster mera avseende vid sparbanksväsendet såsom en helhet och ser de särskilda sparbankerna såsom led i en samhällsnyttig institution, ligger det intet anmärkningsvärt i att vid tillskapandet av kassans kapital låta

sparbankernas individuella intressen träda i bakgrunden och medgiva fullständig befrielse i sådana fall, då sparbankerna få anses behöva bidragsbeloppen för sin egen konsolidering. Det bör även framhållas, att med sparbankernas nuvarande ställning det härvidlag endast rör sig om jämförelsevis obetydliga belopp. En uträkning på grundval av 1932 års siffror visar, att vid tillämpning av utkastets bestämmelser högst åtta sparbanker med ett sammanlagt bidragsbelopp om cirka 1,700 kronor skulle komma i åtnjutande av befrielse.

Jag har även haft under övervägande att låta bestämmelserna om befrielse från bidragsskyldighet undergå jämkning i överensstämmelse med vad sparbanksinspektionen i sitt förut återgivna utlåtande över promemorian föreslagit. Till närmare belysning av vad en sådan jämkning skulle innebära tillåter jag mig erinra om vissa bestämmelser i sparbankslagen, vilka hava avseende å sparbankernas fondtäckning. Enligt 25 § *första stycket* må sparbank inlåna penningar dels till ett belopp, för vilket full täckning hos sparbanken finnes i vissa närmare angivna tillgångar, vilka anses innebära en i huvudsak riskfri placering, de s. k. täckningsfria tillgångarna, dels ock därutöver till ett belopp av högst tolv och en halv gånger sparbankens fonder. Till de täckningsfria tillgångarna hänföras sparbankens kontanta kassa, medel som för sparbankens räkning inestå hos riksbanken eller inländskt bankbolag, riksgäldskontorets skattkamarväxlar, statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer samt slutligen fordringar på grund av lån, för vars fulla gäldande kommun eller dylik samfällighet är ansvarig, eller varför säkerheten utgöres av in-teckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti vissa slag av fastigheter. Enligt 25 § *andra stycket* må i intet fall inlåningen med avdrag av ett belopp, motsvarande sparbankens kassa och de medel, som för sparbankens räkning inestå hos riksbanken eller inländskt bankbolag, överstiga femtio gånger sparbankens fonder. För sparbank, vars reglemente blivit stadfäst före den 1 januari 1924, då sparbankslagen trädde i kraft, hava i 73 § 7) meddelats vissa övergångsbestämmelser, enligt vilka sådan äldre sparbank varit skyldig att efterkomma föreskriften i 25 § *andra stycket* från och med år 1928 men först efter utgången av 1939 har att iakttaga stadgandet i samma paragrafs första stycke. Det föreliggande lagutkastet innebär såsom huvudregel att en sparbank, som är underkastad bestämmelserna i 25 § i dess helhet, skall äga åtnjuta en ovillkorlig rätt till befrielse från bidragsskyldighet, så snart sparbanken brister i vare sig den ena eller den andra påbjudna fondrelationen eller genom bidragets utgivande skulle komma att brista i någotdera avseendet. — Om en sparbank icke förmår uppfylla kravet på fondtäckning enligt 25 § *andra stycket*, torde dess ställning alltid få anses vara så ansträngd, att tillgängliga medel i första hand böra användas till sparbankens egen konsolidering. Däremot

torde det förhållandet, att en sparbank icke uppfyller den i 25 § första stycket påbjudna fondrelationen, icke lika säkert betyda, att sparbankens ställning är svag eller att sparbanken överhuvud behöver bidragsbeloppen för att kunna åstadkomma förbättring därutinnan. Förhållandet kan bero därpå, att sparbanken i alltför stor utsträckning placerat sina medel i sådana tillgångar, som i och för sig äro att anse som fullt betryggande men som likväl icke enligt lagen hänföras till de täckningsfria tillgångarna. Den lagliga fondrelationen kan då uppnås genom omplacering av tillgångarna, alltså utan att fonderna ökas. För att förebygga att en sparbank i detta fall komme i åtnjutande av befrielse, kunde man antingen, såsom sparbanksinspektionen förordat, stadga, att endast en rubbning av den i 25 § andra stycket föreskrivna fondrelationen skulle kunna åberopas såsom grund för befrielse, eller ock kunde man lämna kassans styrelse en mer eller mindre vidsträckt frihet att pröva ansökningar om befrielse. Emellertid torde berörda fall hava mera teoretiskt än praktiskt intresse, alldenstund en sparbank ej utan tvingande ekonomiska skäl lärer åsidosätta vare sig den ena eller andra bestämmelsen om fondrelation och därigenom utsätta sig för risken av ett föreläggande att vidtaga rättelse, något som tydligen kunde vara till stort men för sparbankens rörelse. Det synes alltså vara riktigast att icke i förevarande avseende göra någon skillnad mellan den ena och andra påbjudna fondrelationen.

I likhet med vad i utkastet och av sparbanksinspektionen förutsatts anser även jag, att vid förevarande beräkning av fonderna avdrag bör få ske för eventuell säkerhetsfond och under de första tio åren efter sparbanks bildande även för grundfond.

På nu anförda skäl har jag stannat vid att icke i sak föreslå någon ändring i utkastets bestämmelser i fråga om befrielse från bidragsskyldighet.

Enligt förslaget skola sparbanker, som tillkomma efter det kassan uppnått en storlek av 10 miljoner kronor, icke gälda några bidrag, förrän kassan till äventyrs nedgått under sagda belopp. En sådan ordning är betingad av praktiska skäl och torde stå bäst i överensstämmelse med det i det föregående förordade förslaget att sparbank, som visst är åtnjutit befrielse från bidragsskyldighet, icke senare skall gälda flera avgifter än enligt vanliga grunder.

I utkastets 2 § 4 mom. har intagits en bestämmelse av innehåll, att kassans styrelse må, därest kassans kapital understiger 10 miljoner kronor men kan antagas skola inom loppet av ett år med tillägg av behållna räntor växa till sagda belopp, besluta att bidrag ej skola infordras från sparbankerna. Bland annat med hänsyn därtill, att kassan enligt mitt förslag skall fortsätta att växa efter det 10-miljonersgränsen blivit uppnådd, har skäl till en sådan bestämmelse icke synts mig föreligga.

Beräkning av utdelning från kassan. Sparbanks andel i kassan.

Enligt det föreliggande förslaget (2 § 3 mom.) skulle, då kassans kapital uppginge till 10 miljoner kronor, kassans behållna ränteavkastning årligen få utdelas till sparbankerna »i förhållande till sammanlagda beloppet av de avgifter, som varje sparbank inbetalat».

Häremot har *sparbanksföreningens styrelse* anmärkt, att det syntes vara med billigheten mest överensstämmande, att varje sparbanks insats i kassan beräknades såsom dess andel i insatskapitalet jämte därå behållna ränteavkastning. Sålunda borde efter varje års slut nettoavkastningen krediteras de olika sparbankerna i förhållande till deras insatser och förut gottskrivna avkastning. I motsatt fall skulle exempelvis 1,000 kronor, som av en sparbank inbetalts 1931 och varå kassan sedermera varje år dragit inkomst, icke medföra större andel i kassan än 1,000 kronor, som av en nybildad sparbank erlagts 1941.

De länsstyrelser och sparbanker, vilka särskilt berört denna fråga, hava uttalat sig i samma riktning som sparbanksföreningens styrelse.

I nära samband med frågan om sättet för beräkning av utdelning från kassan stå tydligen bestämmelserna angående sparbanks andel i kassan. Utan närmare angivande av vad med andel borde förstås, uttalades i sparbanksinspektionens första utlåtande, att sparbanks andel i kassan ej borde kunna återbetalas och att överlåtelse av andel ej borde få äga rum i annat fall än då sparbank övertoges av annan sparbank. I anslutning härtill har i lagutkastet (6 §) upptagits ett stadgande, att andel ej må avskiljas eller utbetalas, ej heller uppföras såsom tillgång i sparbankens räkenskaper, samt att andel ej må överlåtas, dock att sparbank, vars rörelse övertages av annan sparbank eller av bankbolag, äger överlåta sin andel i kassan, i förra fallet till den sparbank, som övertager rörelsen, samt i senare fallet till annan sparbank, med vilken avtal kunnat träffas.

Till motivering av berörda stadganden har i *promemorian* anförts följande:

Ehuru säkerhetskassan måste anses vara sparbankernas gemensamma tillhörighet, kan dock detta ej få leda till sådana konsekvenser, som att sparbank skulle äga förfoga över sin andel eller påkalla dess avskiljande från övriga andelar. Kassans ändamål skulle förfelas, om icke densamma under alla förhållanden bibehölles odelad under enhetlig förvaltning. Ej heller bör en förskjutning i det inbördes förhållandet mellan de särskilda sparbankernas andelar i kassan få äga rum; möjligheten till en sådan förskjutning skulle kunna leda till ett icke önskvärt exploaterande av det värde, som för en sparbank ligger i dess andel. Endast i det fall, att en sparbank helt upphör med sin rörelse, talar billigheten för att nämnda värde får tillgodogöras. Övertages rörelsen av annan sparbank, lär det framstå som en naturlig sak, att övertagandet om-

fattar jämväl andelen i kassan. Om åter ett bankbolag övertager den rörelse, som en sparbank drivit, och sparbanken samtidigt nedlägges, måste det göras beroende av särskild överenskommelse med någon annan sparbank, huruvida förstnämnda sparbank skall få ut något av det värde, dess andel i kassan representerar. Bankbolaget kan nämligen icke övertaga andelen. Endast sparbanker böra få vara delägare i kassan.

För att ej stadgandena i 30 § sparbankslagen om de särskilda slag av lös egendom, som sparbank må förvärva, skola stå i strid med den nya lagens bestämmelser om säkerhetskassan, vari sparbankerna skola vara delägare, har tillika i promemorian föreslagits, att till nämnda paragrafs andra stycke skulle göras följande tillägg: »Om sparbanks andel i sparbankernas allmänna säkerhetskassa är särskilt stadgat.»

Några sparbanker hava anmärkt på förbudet mot utbetalning av sparbanks andel i kassan. Sålunda har man ansett, att om en sparbank råkade i svårigheter, borde den, om den därigenom kunde undgå att träda i likvidation, utan vidare få göra anspråk på att återfå sin insats i kassan jämte ränta, dock med skyldighet att så snart som möjligt återbetala densamma. En sådan rättighet skulle, har det framhållits, kunna bli av den största betydelse för en sparbank, och dess tillämpning skulle icke behöva märkbart inverka på kassan. Vidare har man påyrkat, att insättarna i sparbank, som försatts i konkurs, under alla förhållanden borde äga rätt att ur säkerhetskassan utfå sparbankens insats med upplupen ränta.

Länsstyrelsen i *Gotlands län* har anfört, att bestämmelsen om överlåtelse av sparbanks andel i kassan för den händelse bankbolag övertagit rörelsen syntes sakna praktisk betydelse, enär en annan sparbank ej gärna kunde hava något intresse av att övertaga andelen, då den senare sparbanken ju redan förut ägde en rätt till bidrag ur kassan, som ej kunde ökas genom övertagande av ytterligare andelar, och andelen ej heller kunde för sparbanken på annat sätt nyttiggöras. Den ränta, som endast under förutsättning att kassan nått sin maximigräns kunde komma att utgå på andelen, syntes ej vara av någon betydelse i detta fall. Länsstyrelsen ansåge det därför vara lämpligast, att andelen i det nämnda fallet fördelades å samtliga sparbanker efter deras andelar i kassan.

Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* har utan närmare motivering ifrågasatt, huruvida icke sparbankens andel i det nyss angivna fallet borde utan vidare tillfalla kassan.

Departements-
chefen.

En grundtanke i föreliggande förslag är, att möjligheten för en sparbank eller dess insättare att vid behov erhålla bistånd av kassan icke skall vara beroende av, om och till vilket belopp sparbanken erlagt avgifter till kassan. Däremot bör tydligen rätten till utdelning ur kassan bero av de erlagda avgifterna. Någon annan rätt torde heller icke avses med förslagets bestämmelser om andel i kassan. I enlighet härmed synas

dessas bestämmelser böra i lagtexten anknytas till stadgandena om utdelning, så att utdelning förklaras skola ske i förhållande till sparbankernas andelar i kassan och därefter angives, huru dessa andelar skola beräknas och vad i övrigt om dem skall gälla.

I vad rör andelarnas beräkning är enligt min mening den anmärkningen riktig, att detta bör ske icke blott efter summan av inbetalade avgifter utan jämväl med hänsyn tagen till tiden för bidragens erläggande eller, med andra ord, den å avgifterna erhållna ränteavkastningen. Detta synes, i anslutning till vad sparbanksföreningens styrelse föreslagit, lämpligen kunna vinnas genom en föreskrift i lagen, att för beräkning av sparbanks andel i kassan skola de särskilda sparbankerna gottskrivas erlagda avgifter samt dessutom vid varje års slut vad som av kassans bruttoavkastning för året å dem belöper i förhållande till vad de förut gottskrivits, ävensom att de särskilda sparbankernas andelar i kassan skola beräknas efter vad sålunda gottskrivits envar av dem.

Det bör framhållas, att då berörda belopp gottskrivas sparbankerna, detta endast sker i och för andelarnas beräkning, och att sparbank icke skall hava någon fordringsrätt å andelens belopp eller eljest någon rätt, som kan tagas i anspråk såsom en sparbankens tillgång i händelse av konkurs eller utmätning eller vid sparbanks upplösning. Lagutkastet innehåller också, att andel icke må avskiljas, utbetalas eller uppföras såsom tillgång i sparbanks räkenskaper. Enligt min mening böra inga undantag medgivas från förbudet mot utbetalning av sparbanks andel i kassan. Ett tillmötesgående av de i denna del framställda önskemålen skulle strida mot den viktiga princip för kassans verksamhet, som jag i det följande skall närmare omnämna och som innebär, att i varje särskilt fall skall prövas, huruvida och i vilken omfattning hjälp bör lämnas. En bestämmelse om ovillkorlig rätt för sparbank att återfå sin andel för att därigenom undgå likvidation skulle i fråga om i och för sig icke livsdugliga sparbanker leda till ett icke önskvärt uppskjutande av ett hotande sammanbrott. Och vad beträffar insättarna i sparbank, som råkat i konkurs, så läser åtminstone i normala fall ur kassan kunna påräknas gottgörelse åt dem med väsentligt högre belopp än som motsvarar sparbankens andel i kassan.

Jag har icke något att erinra mot att vid överlåtelse av sparbanks rörelse till annan sparbank i överlåtelsen inbegripes jämväl förstnämnda sparbanks andel i kassan. I andra fall bör däremot enligt min mening någon överlåtelse icke medgivas. Det torde böra erinras, att förbudet mot överlåtelse av andel medför, att om en sparbank upphör utan att övertagas av annan sparbank, även sparbankens eventuella andel i kassan upphör, med påföljd att övriga sparbankers andelar i motsvarande mån ökas.

Till 30 § sparbankslagen torde böra göras det i det föregående omnämnda tillägget.

Förvaltning och revision.

Beträffande kassans förvaltning framhöll *sparbanksinspektionen* i sitt första utlåtande, att det i framställningen från sparbanksföreningens styrelse gjorda förslaget, att förvaltningen borde få utövas av sparbankerna själva genom deras förtroendemän, exempelvis svenska sparbanksföreningens styrelse, mött invändningar från flera länsstyrelser, vilka funnit ett statligt inslag i styrelsen önskvärt. Även hade ifrågasatts, att förvaltningen skulle stå under sparbanksinspektionens överinseende. Med anslutning till de sålunda framförda synpunkterna föreslog inspektionen, att fonden tills vidare måtte förvaltas av en styrelse, bestående av fem ledamöter. Av Kungl. Maj:t skulle utses två ledamöter, en såsom representant för det allmänna och en representerande de sparbanker, som ej vore anslutna till svenska sparbanksföreningen. De sparbanker, som tillhörde nämnda förening, borde å dess årsmöte välja två styrelseledamöter. Slutligen syntes sparbanksinspektören böra vara självskriven ledamot av styrelsen. För den sistnämnda syntes biträdande ledamoten hos sparbanksinspektionen böra vara suppleant, medan för var och en av övriga ledamöter suppleant borde utses i samma ordning som den ordinarie ledamoten.

I *promemorian* har i denna del anförts följande:

Den styrelse, åt vilken förvaltningen av säkerhetskassan skall anförtros, bör i första hand representera kassans delägare, sparbankerna. För att ej genom en allt för besvärlig valapparat försvåra tillsättandet av styrelsen, föreslås att låta Konungen pröva, huruvida icke åt en mera allmänt omfattande sammanslutning av sparbanker, såsom svenska sparbanksföreningen, skulle kunna anförtros att i de anslutna sparbankernas ställe förrätta valet. För de icke anslutna sparbankerna, för vilka en valförrättning säkerligen skulle ställa sig oproportionerligt besvärlig och kostsam, synes det kunna ifrågasättas att låta Konungen direkt utse det antal representanter i styrelsen, som finnes böra tillkomma dem. Normerande för förhållandet mellan det antal ledamöter i styrelsen, som bör tillkomma sådan sammanslutning, och det antal, som bör tillkomma de utanför sammanslutningen stående sparbankerna, synes böra bliva det inbördes förhållandet mellan å ena sidan summan av de medel, som de till sammanslutningen hörande sparbankerna, och å andra sidan summan av de medel, som de utanför sammanslutningen stående sparbankerna i medeltal förvaltats under de fyra år, som närmast föregått det, under vilket styrelseledamot skall utses. Det bör kunna med visshet förväntas, att Konungen därvid icke skall lämna obeaktat, vad från sistnämnda sparbankers sida kan framföras såsom önskemål beträffande personvalet.

I förvaltningen av en kassa av den betydelse, det här gäller, bör även deltaga en av Konungen direkt utsedd representant för det allmänna. Flera utlåtanden innehålla ett sådant krav. I enlighet härmed föreslås, att Konungen skall utse en av styrelsens ledamöter och att denne jämväl skall vara styrelsens ordförande.

Förhållandet till sparbanksinspektionen synes lämpligast böra ordnas

på det sätt, att inspektören — eller vid förfall för honom annan ledamot i inspektionen — erhåller säte i styrelsen. Tillräckliga skäl synas ej tala för att tillerkänna sparbanksinspektören rösträtt. Hans ställning i sparbanksärenden är snarare av kontrollerande än av styrande karaktär. Säkerhetskassan är avsedd att vara sparbankernas tillhörighet; följdriktigheten synes därför kräva, att sparbankernas egna representeranter i styrelsen få ett övervägande inflytande på dess beslut. Den här föreslagna anordningen innefattar säkerhet för att så bliver fallet samtidigt som den bereder sparbanksinspektionen möjlighet att utöva en verksam kontroll över styrelsens förvaltning.

För styrelsens ledamöter torde böra utses suppleanter, varigenom kompletteringsval undvikas. Att ledamöterna såväl som suppleanterna skola kunna när som helst skiljas från sina uppdrag, ligger i sakens natur. Uttryckligt stadgande härom har, i likhet med vad som skett i fråga om ledamöter i sparbanks styrelse, ansetts böra intagas i lagen.

Sparbanksinspektionen har i sitt yttrande över promemorian föreslagit, att bestämmelsen i 3 § första stycket i utkastet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Allmänna säkerhetskassan förvaltas av en styrelse, bestående av fem ledamöter, med säte i Stockholm. En ledamot, tillika ordförande, utses av Konungen. Övriga ledamöter utses antingen av Konungen eller av sparbankerna i den ordning, Konungen bestämmer. Finnes sammanslutning, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, äger Konungen bestämma, att denna sammanslutning skall utse visst antal, minst två ledamöter i styrelsen.»

Övriga i detta stycke införda bestämmelser har inspektionen ansett ej erforderliga. Vidare har inspektionen anfört, att avgörande beträffande sättet för utseende av styrelseledamöter torde, i den mån bestämda föreskrifter ej lämnats, böra träffas med hänsyn till för varje gång förhandenvarande situation. Eventuellt syntes bestämmelser därom kunna av Konungen meddelas i den ordning, som förutsattes i 8 § av utkastet. Den i promemorian föreslagna beräkningsgrunden för fördelningen av antalet platser i styrelsen på sammanslutna och övriga sparbanker, nämligen det inbördes förhållandet mellan på visst sätt beräknade genomsnittsbelopp av förvaltade medel, kunde inspektionen för sin del ej tillstyrka såsom enbart avgörande norm. Även om man ville befrämja uppkomsten av en gemensam sparbankssammanslutning, borde man ej bortse från önskvärdheten av att utanför en sammanslutning varande sparbanker av mera avsevärt antal och större betydelse bleve i görligaste mån och i lämplig utsträckning representerade i styrelsen. Den i promemorian angivna beräkningsgrunden syntes ej erbjuda tillfredsställande garanti därför.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har såsom sin mening uttalat, att, sedan ordföranden utsetts av Kungl. Maj:t, de återstående fyra ledamöterna borde väljas av någon fullmäktigförsamling för sparbankerna, utsedd av dessa på sätt Kungl. Maj:t förordnade. Någon svårighet att ordna därmed syntes länsstyrelsen icke föreligga, då det stora flertalet sparbanker vore

medlemmar i sparbanksföreningen och sålunda representerade vid dennas årligen återkommande möte.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har ansett, att åt de av sparbankerna utsedda ledamöterna borde tryggas majoritet i styrelsen. På grund av svårigheten att anordna val bland andra än dem, som tillhörde sparbankernas sammanslutning, syntes åt denna böra förbehållas att utse tre ledamöter.

Ett stort antal sparbanker hava uttalat sig i samma riktning som sistnämnda länsstyrelse.

Beträffande de föreslagna bestämmelserna om revision har i promemorian anförts följande:

Att kassans förvaltning årligen granskas av särskilt valda revisorer, måste anses överensstämma med god ordning. Däremot synes det icke vara av avgörande betydelse, huruvida varje sparbank i riket får det inflytande på valet av revisorer, som motsvarar dess andel i kassan, eller om revisorsvalet anordnas efter något förenklade grunder. Det torde vara tillräckligt att i lag stadga, att revisorerna skola utses på sätt Konungen bestämmer och att revisionen skall verkställas under viss kontroll av sparbanksinspektionen, eventuellt under dess direkta medverkan.

Avgörandet av dechargefrågan synes böra lämnas åt Konungen. Sparbankerna skulle nämligen endast med stor svårighet själva kunna härom fatta beslut. Därmed är ej uteslutet, att sparbankerna kunna genom kassans styrelse göra gällande ersättningsanspråk mot avgångna styrelseledamöter på grund av åtgöranden eller underlåtanden, som dessa under sin tjänstgöringstid låtit komma sig till last. Fastmera synes den rätta ordningen för dylik ersättningstalan vara den, att — efter det styrelseledamot, jämlikt 3 § fjärde stycket eller genom frivillig avsägelse, lämnat sitt uppdrag — kassans styrelse å kassans vägnar mot honom anhängiggör ersättningsanspråket.

Hithörande bestämmelser hava i allmänhet lämnats utan anmärkning. *Länsstyrelsen i Örebro län* har dock ansett visst fog föreligga för ett från sparbankshåll uttalat önskemål, att en revisor måtte få utses av sådan sammanslutning, som enligt förslaget skulle kunna utse ledamöter i styrelsen. *Länsstyrelsen i Hallands län* har förordat, att en sparbankernas generalförsamling måtte erhålla befogenhet att besluta om ansvarsfrihet för kassans styrelse. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har mera allmänt uttalat, att sparbankerna borde beredas ökat inflytande i fråga om val av revisorer och beslutande av ansvarsfrihet. Vidare bör nämnas, att några sparbanker ansett frågan om ansvarsfrihet böra prövas av Kungl. Maj:t och sparbankernas sammanslutning.

Departements-
chefen.

Då kassans styrelse i första hand bör representera delägarna i kassan, synes det mig naturligt, att sparbankerna i princip förklaras berättigade att utse samtliga ledamöter i styrelsen med undantag av ordföranden. Ur denna synpunkt är formuleringen av 3 § första stycket i utkastet att föredraga framför den av sparbanksinspektionen föreslagna lydelsen. Enligt förslaget kan Kungl. Maj:t emellertid komma att utse styrelseledamöter

i stället för de sparbanker, som icke tillhöra den i paragrafen åsyftade sparbankssammanslutningen. Detta undantag från huvudregeln har sin grund uteslutande i praktiska skäl och bör enligt min mening bibehållas. Det bör ej heller vara ägnat att väcka några betänkligheter, alldenstund — såsom även i promemorian framhållits — det torde kunna med visshet förväntas, att Kungl. Maj:t icke skall lämna obeaktat vad de utanför sammanslutningen stående sparbankerna kunna framföra såsom önskemål beträffande personvalet. Vad angår fördelningen av platserna i styrelsen mellan sparbanker inom och utanför sammanslutningen finner jag i likhet med sparbanksinspektionen, att den i promemorian föreslagna normen icke bör vara enbart avgörande. Av insättarbehållningen i samtliga rikets sparbanker belöpte vid 1932 års slut 95.5 procent å sparbanker, anslutna till svenska sparbanksföreningen. Efter denna omslutning skulle den föreslagna normen leda till att sparbanksföreningen komme att tillsätta alla ledamöterna utom ordföranden. Då de utanför föreningen stående sparbankerna för närvarande uppgå till ett antal av 69, förefaller det knappast riktigt att låta dessa bliva helt utan representant. Å andra sidan är det uppenbart, att sparbanksföreningen, som omfattar 412 sparbanker, i nuvarande situation ej bör utse mindre än tre ledamöter. Att i lagen fastställa någon för alla fall lämplig norm för fördelningen låter sig icke gärna göra, utan det torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att träffa avgörande med hänsyn till de varje gång föreliggande förhållandena.

Förslagets bestämmelse därom, att av sparbankernas representanter i styrelsen en årligen skall utträda i den ordning, som första gången bestämmes genom lottning, synes kunna utgå. Då förbud mot omval av avgående styrelseledamot icke torde vara åsyftat, lärer bestämmelsen sakna praktisk betydelse.

Det synes mig lämpligt, att en revisor jämte suppleant för denne utses av Kungl. Maj:t samt en revisor jämte suppleant av sparbankerna eller sammanslutning mellan sådana. Ätminstone vid nuvarande stora anslutning till sparbanksföreningen torde valrätten böra utövas av föreningen. Att i lagen införa stadgande härom torde dock icke vara behövt. Ej heller i övrigt har jag funnit skäl att förorda någon ändring i sak av förslagets bestämmelser om revision.

Beträffande såväl styrelseledamöter som revisorer torde däremot i lagen böra stadgas, att deras arvoden skola bestämmas av Konungen.

Placering av kassans medel.

I sitt första utlåtande i ärendet förklarade *sparbanksinspektionen* sig icke hava något att erinra mot förslaget från sparbanksföreningens styrelse, att fondens medel skulle placeras hos riksgäldskontoret, förutsatt att vid dylik placering den anordning kunde träffas, att viss del av medlen

kunde disponeras efter kort tids uppsägning. Kunde så ej ordnas, syntes en del av fondens medel böra placeras hos bank.

Efter särskild remiss förklarade *fullmäktige i riksgäldskontoret* i yttrande den 27 februari 1930, att fullmäktige vore villiga att, därest den föreslagna säkerhetsfonden skulle komma till stånd, mottaga densamma till förräntning på villkor, varom överenskommelse kunde träffas mellan fullmäktige och fondförvaltningen.

I *lagutkastets* 4 § har upptagits en bestämmelse, att kassans medel skola placeras hos riksgäldskontoret eller i sådana obligationer, som omförmälas i 25 § sparbankslagen, eller ock insättas hos riksbanken eller inländskt bankbolag eller sparbank.

I *promemorian* har anförts, att placeringen av kassans medel syntes i främsta rummet böra ske hos riksgäldskontoret. Då emellertid lagen måste innehålla bestämmelser även för det fall, att något oförutsett hinder skulle möta mot ifrågavarande placering, hade dessutom, i nära överensstämmelse med 25 § sparbankslagen, andra placeringssätt angivits. Det syntes oberoende av särskilt stadgande vara uppenbart, att styrelsen borde tillse, att erforderlig del av kassans medel städse vore tillgänglig utan allt för lång uppsägningstid.

Från några håll har uttalats betänkligheter mot en placering av kassans medel hos inländskt bankbolag eller sparbank, varjämte det framhållits, att placering icke borde ske hos riksbanken, som i regel ej betalade ränta å insatta medel.

Departements-
chefen.

Jag finner icke anledning att i denna del förorda annan ändring i förslaget, än att endast högst en tiondel av kassans medel torde böra få inestå hos inländskt bankbolag eller sparbank.

Kassans verksamhet.

Redan inledningsvis har redogjorts för vad sparbanksinspektionen i sitt första utlåtande anförde rörande den föreslagna fondens ändamål.

Enligt 5 § i *lagutkastet* skall kassans uppgift vara tvåfaldig, dels att stödja en sparbank vid försvagad fondställning och dels att bereda gottgörelse åt insättare i sparbank, som råkat på obestånd. Stödet åt sparbank skall lämnas i form av tillskott till säkerhetsfond, och såsom villkor för denna art av hjälp förutsättes enligt paragrafens lydelse, dels att sparbankens fonder i följd av inträffade förluster nedgått så mycket, att jämlikt 58 § lagen om sparbanker förordnande kan meddelas om sparbankens trädande i likvidation, dels ock att sparbankens fortsatta verksamhet anses påkallad av ett mera betydande ortsintresse. Det ankommer på kassans styrelse att bevilja hjälp efter prövning i varje särskilt fall. Beträffande gottgörelse åt insättare stadgas, att sådan må beviljas i så stor utsträckning, som finnes skäligt.

Såsom allmän motivering för de föreslagna bestämmelserna har i *promemorian* anförts följande.

Den säkerhetskassa, varom fråga är, skall visserligen tjäna till stöd för vilken svensk sparbank som helst, som därav bliver i behov, men ingalunda så, att varje sparbank skulle vid varje olyckstillfälle äga obetingat anspråk på så stort understödsbelopp, som den behöver för att kunna uppfylla sina förpliktelser och fortsätta sin verksamhet. Gåves säkerhetskassan en sådan uppgift, skulle den lätteligen komma att verka förslappande på den ansvarskänsla, som bör besjåla varje sparbanksledning, och även kunna ingiva allmänheten den uppfattning, att insättning kunde med lika stor trygghet ske hos vilken sparbank som helst, då säkerhetskassan garanterade riktig utbetalning av samtliga insatta medel. Ehuru väl uttryckssättet i sparbanksföreningens styrelses framställning givit vissa av de däröver hörda myndigheterna anledning att i framställningen inlägga en sådan mening, torde dock styrelsen ej hava med sitt förslag åsyftat en anordning av nu antytt slag. Såväl berörda myndigheter som sparbanksinspektionen hava mycket bestämt tagit avstånd från tanken på en säkerhetskassa med schematisk och onyanserad understödspflicht gent emot sparbankerna. Denna tanke torde ock utan vidare böra avvisas.

Å andra sidan synes jämväl böra avstyrkas en plan, som framskyntar i ett eller annat utlåtande över sparbanksföreningens styrelses framställning, nämligen att åtskillnad borde från början göras mellan sparbankerna, så att vissa bland dessa helt uteslötes från delaktighet i säkerhetskassan och anspråk på hjälp från denna. Det skulle nämligen redan av praktiska skäl vara omöjligt att genomföra en dylik åtskillnad, även om man nedsatte anspråken på rättvisa i åtskiljandet till det minsta möjliga. Men även principiellt sett torde det ej kunna försvaras att å priori utesluta vissa sparbanker från delaktighet i en skyddsanordning med allmän karaktär och med syfte att gagna sparbanksväsendet i dess helhet.

Om sålunda i princip samtliga sparbanker böra vara berättigade till den hjälp, säkerhetskassan är avsedd att lämna, måste däremot i varje särskilt fall anspråket på hjälp göras beroende av att hjälpbehovet är oförvälat. Denna grundsats, att hjälp ur säkerhetskassan erhålles allenast mot förluster, som ej genom tillbörlig aktsamhet kunnat undgås, men icke i händelse av eget vållande till vad som inträffat, måste strängt upprätthållas. Endast härigenom undvikas den farliga konsekvens av säkerhetskassans inrättande, mot vilken redan höjts varnande röster. Om än tillämpningen av den sålunda fastslagna grundsatsen en och annan gång kan vara förenad med svårigheter, torde dock denna omständighet ej böra betraktas som ett avgörande skäl mot den föreslagna anordningen. Svårigheterna skulle helt visst icke befinnas allvarsammare än de, som möta vid tillämpningen av ett flertal andra lagstadganden rörande nutida ekonomiska förhållanden. Den ifrågavarande grundsatsen innefattar för övrigt ej någon nyhet i vår rättsordning. Det är nämligen samma grundsats, som av ålder varit bestämmande för våra brandstodsregler och som ännu återfinnes i 24 kap. byggningsbalken. Av vad där stadgas framgår, att den, som av vangömmo eller vållande råkat ut för brandskada, åtnjuter ej brandstod; sådan hjälp står åter till buds, när skada timat »av rätt våda, som man ej kan förese eller vakta, förr än skada händer». Vår nyare försäkringslagstiftning har bibehållit grundsatsen, ehuru den numera så till vida mildrats, att ej vilken vårdslöshet som helst, utan endast den *grova* vårdslösheten utesluter försäkringsgivarens ansvarighet gent

emot den, som genom sådant vållande framkallat försäkringsfallet. En jämförelse med denna regel i försäkringslagstiftningen synes emellertid ej böra föranleda till att i fråga om den föreslagna säkerhetskassan begränsa de fall, i vilka hjälp ej skulle åtnjutas, till sådana, där *grov* vårdslöshet kunde påvisas. Säkerhetskassan är nämligen icke att i allo likställa med en försäkringsanstalt, som affärsmässigt driver försäkringsrörelse. Fullgoda skäl tala för att reglerna om hjälp från säkerhetskassan erhålla en strängare avfattning. Detta är påkallat ej mindre av billighetshänsyn gent emot kassans övriga delägare än även därför att, såsom förut framhållits, utsikten till hjälp måste för den hjälpsökande själv te sig som betingad av ådagalagd egen försiktighet och omtanke. Det är utan tvivel en sund rättsgrundsats med djupa rötter i vårt folks rättsmedvetande, att en var själv bör vidkännas de ekonomiska följderna av sin egen försummelse eller vårdslöshet, om han än genom samverkan med andra i likartad ställning kan och bör skydda sig emot oförskyllda olycksfall.

Arten av den hjälp, som från säkerhetskassan skulle i förekommande fall lämnas nödlidande sparbank, bör i överensstämmelse med vad sparbanksinspektionen framhållit vara tvåfaldig. *Dels* bör en sparbank kunna förmedelst tillskott från kassan räddas från nödvändigheten att avbryta sin verksamhet och träda i likvidation på den grund, att sparbankens fonder genom inträffade förluster minskats så mycket, att det i 25 § sparbankslagen föreskrivna förhållandet mellan sparbankens inlåning och dess fonder ej längre förefinnes. *Dels* bör ock gottgörelse ur kassan kunna utgå till insättare, som eljest skulle till följd av sparbanks insolvens förlora större eller mindre del av sina tillgodohavanden hos sparbanken.

Vad angår de först nämnda tillskotten, skulle dessa kunna lämnas i form av bidrag till säkerhetsfond, på sätt 34 § sparbankslagen stadgar, och således mot i nämnda lagrum bestämd villkorlig återbetalningsskyldighet. Motsvarande form av hjälp har i såväl den finska som den norska lagstiftningen i ämnet angivits vara en uppgift för den gemensamma kassan. Den förutsättning för ifrågavarande hjälp, som lagstiftningen i våra grannländer uppställt, eller att sparbanken bör anses livskraftig, måste upptagas jämväl i en svensk lagstiftning i ämnet; förutsättningen synes i anslutning till sparbanksinspektionens förslag till och med böra skärpas så att det uttryckligen angives, att sparbankens svårigheter i följd av inträffade förluster äro att anse som tillfälliga samt att sparbankens fortbestånd motsvarar ett mera betydande orsintresse.

Att en sparbank icke bör komma i åtnjutande av förmånen av bidrag till sin säkerhetsfond i sådana fall, då sparbanken lidit förlust till följd av vanskötsel eller försumlighet i kontrollen från styrelsens sida, framgår av vad tidigare anförts.

Det skulle kunna sättas i fråga, att bidrag till sparbank från den allmänna säkerhetskassan utlämnades mot det att sparbanken iklädde sig obetingad återbetalningsskyldighet. Detta skulle innebära, att bidraget lämnades antingen såsom tillfälligt lån eller såsom insättning å motbok; bidrag i sådan form skulle emellertid antingen blott i mycket begränsad mån eller alls icke inverka förbättrande på sparbankens fondställning och alltså ej få den avsedda betydelsen. Visserligen skulle en brist i sparbanks likviditet, sådan denna jämlikt 29 § sparbankslagen bör upprätthållas, kunna avhjälpas genom bidrag i form av lån eller insättning, men detta synes ej böra betraktas som en uppgift för den allmänna säkerhetskassan. Genom tillvaron av en enskild garantikassa för sparbankerna

synes vara sörjt för att hjälp av nu antytt slag skall kunna i förekommande fall lämnas. Nämnda enskilda kassa torde ock vara i tillfälle att genom bidrag till en sparbanks säkerhetsfond stödja densamma fortskridande utveckling i sådana fall, då sparbankens fonder ej äro tillräckligt stora för att motsvara en ökad inlåning, utan att dock någon särskild ofövällad förlust kan återopas som anledning till sparbankens ogynnsamma ställning. Ej heller i nu angivna fall torde den allmänna säkerhetskassan böra anlitas.

Den andra arten av hjälp från kassan skulle utgöras av gottgörelse till nödlidande insättare. Även denna hjälp omnämnes i de finska bestämmelserna om säkerhetsfonden, men däremot icke i de norska. Det är denna hjälp, som sparbanksföreningens styrelse framhållit såsom i förekommande fall särskilt behöflig. Utsikten till en dylik hjälp måste ock vara av den största betydelse för säkerställandet av allmänhetens förtroende för sparbankerna. Det förtjänar även att beaktas, att därest den föreslagna anordningen bringas till stånd, frågan om gottgörelse åt nödlidande sparbanksinsättare lärer få anses hava vunnit en tillfredsställande lösning för framtiden, så att riksdagen med fog bör kunna avvisa anspråk på anslag av statsmedel till beredande av sådan gottgörelse.

Den hjälp, som består i gottgörelse åt insättare, bör icke utgå i andra fall än då insättarna handlat med tillbörlig försiktighet, alltså ej då förhållandena varit sådana, att varje normalt utrustad person måst inse, att insättning hos ifrågavarande sparbank varit förenad med avsevärd risk. Lämpligt torde emellertid vara att ej fastställa allt för stela och schematiska regler för gottgörelsen, utan hellre lämna en viss frihet åt den blivande styrelsen för säkerhetskassan att efter omständigheterna avgöra, huruvida och i vilken utsträckning insättares förluster skola i förekommande fall ersättas.

Beträffande de särskilda arterna av hjälp har vidare i promemorian anförts följande:

- För den första arten av hjälp, tillskott till säkerhetsfond åt viss sparbank, uppställes det villkoret, att orsaken till sparbankens nödläge är att söka i inträffade förluster. Härigenom har alltså uteslutits, att sparbank skulle kunna med bidrag från allmänna säkerhetskassan erhålla hjälp till att öka sin inlåning i sådana fall, då nödläge, som hindrar sparbanken att i oförändrad omfattning fortsätta sin verksamhet, ej föreligger, eller då annan minskning av sparbankens fonder ej ägt rum än sådan, som berott på förbrukning av vissa fonders kapital i enlighet med de för desamma givna föreskrifterna.

Att de tillskott, som jämlikt förevarande bestämmelse lämnas till viss sparbanks säkerhetsfond, skola till den allmänna säkerhetskassan återgäldas, i den mån den läntagande sparbankens fonder äro tillräckliga för upprätthållande av det förhållande, som jämlikt sparbankslagen skall förefinnas mellan sparbankens inlåning och dess fonder, har ansetts ej erfordra uttryckligt stadgande i lagen. Ej heller har funnits nödigt att i lagen särskilt föreskriva, att säkerhetskassans styrelse är oförhindrad att som villkor för att tillskott skall från kassan lämnas till viss sparbanks säkerhetsfond uppställa fordran på att denna sparbank underkastar sig särskild tillsyn från styrelsens sida, intill dess tillskottet återgäldats till kassan.

Den andra hjälpformen, gottgörelse i större eller mindre omfattning

åt insättare, som till följd av sparbanks insolvens ej kunna till fullo ut-få sina tillgodohavanden, innebär en ren utgift för säkerhetskassan och förutsätter därför en särskilt omsorgsfull prövning av varje fall för sig. Styrelsen bör härvid vara så obunden, att den å ena sidan har möjlighet att bevilja full gottgörelse åt sådana insättare, beträffande vilka billig-heten finnes tala för att de hållas helt skadeslösa, å andra sidan äger nedsätta gottgörelsen till viss bråkdel av förlusten eller fullständigt för-vägra gottgörelse i de fall, då styrelsen anser insättare hava förfarit otill-börligt vårdslöst vid sitt val av sparbank eller rent av varit medveten om sparbankens insolvens. Styrelsen bör sålunda äga från gottgörelse utesluta *dels* insättare, vilka uppenbarligen låtit locka sig av en abnormt hög inlåningsränta, som bort vara ägnad att väcka tvivel om sparban-kens vederhäftighet, *dels* insättare, vilka samtidigt varit styrelseledamö-ter, revisorer eller huvudmän i den förolyckade sparbanken eller ock varit nära anhöriga till någon av dessa, *dels ock* insättare, vilkas till-godohavande måste antagas vara fingerat. Av rent praktiska skäl synes det ock böra tillkomma styrelsen att uppställa en viss minimigräns för de tillgodohavanden, för vilka gottgörelse skall utgå, så att ej förvalt-ningen betungas med uträkning, utbetalning och bokföring av en mängd småbelopp; erfarenheten har nämligen visat, att i sparbankerna före-komma ett ganska stort antal insättareräkningar å mycket små belopp, ända ned till en krona och därunder. Gottgörelse torde ej heller, annat än där särskilt ömmande omständigheter kunna påvisas, böra utgå för insättningar för bolags och ekonomiska föreningars räkning; dylika sam-fälligheters tillgångar äro nämligen i vanliga fall ej att anse som spar-medel av det slag, att insättning hos sparbank utgör den rätta place-ringen för desamma.

Även vid hjälp av nu nämnd art bör säkerhetskassan vara juridiskt berättigad att återkräva utbetalda belopp. Någon direkt ekonomisk betydelse torde dock denna återkravs rätt icke ens för det fall få, att där-med förbindes anspråk på överlåtelse av den förolyckade sparbankens eventuella ersättningsfordringar mot skyldiga funktionärer.

I utlåtandena har frågan om kassans hjälpverksamhet naturligt nog varit föremål för mycken uppmärksamhet.

Sparbanksinspektionen har i sitt yttrande över promemorian i huvudsak anført följande:

Då farhågorna för att kassans inrättande kunde inverka försvagande på ansvarskänslan hos sparbanksledningarna icke kunde helt avvisas, hade inspektionen med tillfredsställelse konstaterat, att i promemorian med visst eftertryck framhållits, att understöd från kassan finge lämnas endast efter noggrann prövning i varje fall. Till ledning vid denna pröv-ning vore det enligt inspektionens mening av vikt, att principerna för understöds lämnande av statsmakterna allmänt angäves. Därvid syntes i huvudsak böra beaktas vad som anförts i promemorian, nämligen att hänsyn skulle tagas till, huruvida hjälpbehovet vore oförvällat, huruvida insättarna handlat med tillbörlig försiktighet, med flera omständigheter; dock ansåge sig inspektionen, i viss motsättning till promemorian, böra framhålla, att fall kunde förekomma, då understöd från fonden borde kunna utgå till insättare, vilka utgjordes av föreningar och kassor, jäm-väl då särskilt ömmande omständigheter ej kunde påvisas. Genom en principförklaring av dylik innebörd syntes ett bestämt tillbakavisande kunna ske av eventuella anspråk på ovillkorlig och onyanserad hjälp från

kassan, och vidare syntes kassans inrättande därigenom i minsta möjliga mån komma att verka hämmande på sparbanksledningarnas strävan att var för sig upparbeta sina institut till fondstarka och välskötta företag, vilka i allt högre grad komme i åtnjutande av allmänhetens förtroende. Åt den blivande styrelsen måste givetvis anförtros att i detalj avväga beskaffenheten och storleken av det understöd, som kunde komma att lämnas.

Inspektionen har därjämte påpekat, att i utkastet icke angivits såsom villkor för hjälp åt sparbank, att sparbanken skall anses livskraftig och att dess svårigheter äro tillfälliga, ehuru nämnda omständigheter enligt promemorian ansetts böra i en blivande lagstiftning upptagas såsom förutsättningar för hjälp.

Överståthållarämbetet har framhållit den synnerliga angelägenheten av att garantier skapades mot utbetalning ur kassan för täckande av förlust, som måste anses självförvållad. Nödvändigheten av att upprätthålla denna grundsats vitsordades visserligen i motiven, men det syntes vara av stor vikt, att detta på fullt tydligt sätt komme till uttryck i själva lagtexten, vilken borde någorlunda uttömmande angiva, under vilka omständigheter bidrag ur kassan skulle lämnas eller förvägras liksom på vilka sätt och under vilka villkor understöd ur kassan kunde meddelas. Det syntes kunna ifrågasättas, om icke bidrag till sparbank åtminstone i regel borde utlämnas i form av lån. I varje fall borde enligt ämbetets mening grundsatsen om sparbanks återbetalningsskyldighet komma till uttryck i lagen.

Flera länsstyrelser hava ansett direktiven för hjälpverksamheten alltför allmänt hållna och förordat en närmare precisering av direktiven antingen i lagtexten eller i motiven. Olika önskemål hava därvid uttalats om vad direktiven böra innehålla. I allmänhet synes man hava ansett förslaget upptaga alltför stränga restriktioner, särskilt i fråga om insättares möjlighet att erhålla gottgörelse.

Länsstyrelsen i Blekinge län har sålunda ansett, att de mindre sparmedlen under alla förhållanden borde erhålla full garanti. Var gränsen därvidlag borde sättas, kunde enligt länsstyrelsens mening vara en smakfråga; under 1,000 kronor syntes dock knappast böra ifrågakomma. Hos dem, som insatte större belopp i en sparbank, kunde man möjligen förutsätta, att de iakttog eller åtminstone borde iakttaga erforderlig försiktighet, och om de försummade detta, kunde det ju sägas, att de själva borde stå någon risk. Beslutet om i vilken utsträckning gottgörelse skulle beviljas insättare hade enligt förslaget helt lagts i styrelsens händer. Visserligen gäve motiven någon ledning åt styrelsen vid dylika frågors avgörande, men den syntes icke vara tillräcklig. Med hänsyn till önskvärdheten att hos allmänheten skapades fullt förtroende till sparbankerna ansåge länsstyrelsen nödvändigt, att bestämmelserna om gottgörelse åt insättare i erforderlig mån kompletterades, med angivande möjligen av den procentuella del, måhända i fallande skala ju högre beloppet vore, som insättare ovillkorligen kunde göra anspråk på. I detta sam-

manhang ville länsstyrelsen jämväl ifrågasätta, huruvida icke möjlighet borde beredas åtminstone sparbank att överklaga styrelsens beslut i ersättningsfrågor, exempelvis genom frågans hänskjutande till någon sparbankernas gemensamma delegation.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har särskilt framhållit, att om en sparbank, såsom i motiven uttalats, icke borde komma i åtnjutande av bidrag till sin säkerhetsfond i sådana fall, då sparbanken lidit förlust till följd av vanskötsel eller försumlighet i kontrollen från styrelsens sida, så syntes det anmärkningsvärt, att en så betydelsefull omständighet icke angivits i själva lagen. För egen del hyste länsstyrelsen den meningen, att det icke vore riktigt att utesluta en sparbank från bidrag i angivna fall. Därest inom orten ådagalagts ett tydligt intresse av sparbanks bestånd, syntes den omständigheten, att styrelsen visat vårdslöshet eller försummelse, icke böra vara avgörande i fråga om rätten till bidrag.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har ansett, att förslaget möjliggjorde en alltför subjektiv prövning beträffande gottgörelse åt insättare. Därest kassan skulle motsvara sitt ändamål, syntes det länsstyrelsen, att samtliga insättare, oavsett om de vore enskilda personer, bolag eller föreningar, huvudmän eller anhöriga till huvudmän eller styrelseledamöter, borde tillförsäkras lika rätt i fråga om ersättning för lidna förluster.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har uttalat farhågor för att förslagets allmänt hållna avfattning skulle ställa kassans styrelse värnlös mot den intensiva agitation för stora bidrag, som vid inträffande falllisse mang vore att förvänta från insättarnas sida, och bland annat ur denna synpunkt ansett en närmare precisering av förutsättningarna för bistånd från kassan nödvändig.

Två länsstyrelser hava i olika hänseenden förordat en skärpning av bestämmelserna om hjälp från kassan.

Sålunda har *länsstyrelsen i Västmanlands län* ansett nödvändigt, att gottgörelse åt insättare i lagen begränsades till viss procent av tillgodohavandet, förslagsvis till 75 procent. Den fria prövningsrätt, som kassans styrelse enligt förslaget formellt skulle hava, komme eljest enligt länsstyrelsens mening att i praktiken helt sättas ur spel under allmänhetens tryck.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har föreslagit, att tillskott till sparbanks säkerhetsfond icke skulle kunna beviljas i annat fall än då det mera betydande ortsintresse för sparbankens fortbestånd, som enligt förslaget skulle utgöra villkor för sådant tillskott, toge sig uttryck i kapitaltillskott från orten.

I några utlåtanden har hemställts, att styrelsen måtte erhålla fri prövningsrätt beträffande frågor om hjälp från kassan.

Svenska sparbanksföreningen, som uttalat sig i denna riktning, har framhållit, att de i promemorian angivna direktiven för stödverksamheten lede av en viss oklarhet. Det framhölls med styrka, att hjälp icke borde lämnas en sparbank, som på grund av styrelsens vårdslöshet bragts i sitt pre-

kära läge. Och denna inskränkning syntes gälla jämväl till nackdel för insättarna i en sådan sparbank. Styrelsen funne det väl uppenbart, att, om det gällde att stödja en sparbank, särskild hänsyn borde tagas till det sätt, varpå sparbanken utövat sin verksamhet, men att såsom förutsättning för varje stöd kräva frånvaro av vårdslöshet från styrelsens sida stode icke väl tillsammans med kassans uppgift, som vore att bevara och stärka allmänhetens förtroende för sparbanksväsendet. Vad insättarna beträffade, förefölle det särskilt orimligt att göra hjälpen till dem beroende av det sätt, varpå styrelsen förvaltade sparbanken, i annan mån än att denna förvaltning tagit sig synbarligen stötande uttryck utåt. Ofta kunde emellertid hjälpen åt insättarna böra lämnas på det sätt, att man möjliggjorde för sparbanken att fortsätta sin verksamhet. Styrelsen funne därför, att kassans styrelse borde hava diskretionär prövningsrätt, huruvida och i vad mån eller i vilken form hjälp skulle lämnas. Att något krav på understöd icke borde kunna ställas på kassan från de nödlidande sparbankernas sida, vore sålunda även enligt styrelsens mening uppenbart, men kassan borde med fullständig frihet få bedöma alla de skäl, som kunde föreligga för ett ingripande i visst fall, såsom omfattningen av förlusten i förhållande till kassans tillgångar, sättet för sparbankens förvaltning, dess räntepolitik och dylikt.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Hallands, Värmlands och Kopparbergs län hava uttryckligen anslutit sig till vad sparbanksföreningen anförde. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har ansett föreningens erinringar värda beaktande. Uttalanden av i huvudsak samma innebörd som föreningens yttrande hava gjorts av *länsstyrelserna i Jönköpings och Örebro län*.

Även enligt min mening bör hjälp från kassan kunna lämnas dels såsom tillskott till sparbanks säkerhetsfond och dels såsom gottgörelse åt insättare, vilka eljest till följd av sparbanks insolvens skulle förlora större eller mindre del av sina tillgodohavanden. Från sparbankshåll har visserligen ifrågasatts, att endast den sistnämnda arten av hjälp borde ifrågakomma, men då insättarnas intressen otvivelaktigt i många fall bliva bäst tillgodosedda genom att vederbörande sparbank sättes i stånd att övervinna en tillfällig kris för att därefter i lugn få fortsätta sin rörelse, anser jag mig icke kunna förorda en sådan begränsning av kassans uppgift. Hjälpen åt sparbank har även den fördelen, att därigenom bevaras utsikten för kassan att i sinom tid återfå utlagda belopp.

För att kassan skall kunna ingiva allmänheten förtroende för sparbankerna och därigenom gagna sparbanksväsendet i dess helhet är det uppenbarligen av synnerlig vikt, att möjligheten till hjälp från kassan icke kringskäres av alltför många och stränga restriktioner. Ur denna synpunkt torde vissa erinringar kunna göras mot de i motiven uppdragna riktlinjerna för kassans hjälpverksamhet.

Sålunda vill jag ansluta mig till den i ett flertal utlåtanden uttalade uppfattningen, att vårdslöshet eller försumlighet från ledningens sida icke

Departements-
chefen.

bör utgöra något ovillkorligt hinder för stöd åt sparbank. För denna art av hjälp synes vara fullt tillräckligt att fordra, att sparbanken kan anses vara livskraftig och att dess fortbestånd motsvarar ett mera betydande ortsintresse. Föreligga båda dessa förutsättningar, vilka väl i och för sig skulle motivera tillkomsten av en ny sparbank, synes intet vara att erinra mot att sparbanken med kassans hjälp sättes i stånd att fortsätta sin rörelse, naturligtvis under förutsättning att garantier skapas mot ett uppreparande av försummelserna.

Att vårdslöshet från styrelsens sida icke bör utesluta hjälp åt insättarna, synes mig uppenbart. Även förslaget torde utgå från denna uppfattning, ehuru man på några håll trots sig böra tolka motiven i motsatt riktning. Beträffande denna art av hjälp har i motiven anförts, att den icke bör utgå i andra fall än då insättarna handlat med tillbörlig försiktighet. Ehuru det i praktiken säkerligen kommer att ställa sig ganska svårt att realisera detta krav, anser jag detsamma böra i princip upprätthållas. Jag vill emellertid betona, att endast en mera påtaglig oförsiktighet härvidlag bör komma i betraktande, såsom då insättare genom sin personliga ställning haft tillfälle att få en inblick i sparbankens ekonomi och sålunda bort inse den med insättningen förbundna risken.

Även vissa andra framställda anmärkningar synas mig beaktansvärda. Då det emellertid enligt min mening icke gärna är möjligt att ens någorlunda uttömmande angiva de omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas vid bedömande av förekommande hjälpfrågor, anser jag i likhet med sparbanksföreningens styrelse den lämpligaste utvägen vara, att kassans styrelse tillerkännes diskretionär prövningsrätt, huruvida och i vad mån eller i vilken form hjälp bör lämnas. Därvid bör styrelsen givetvis även vara berättigad att uppställa särskilda villkor för hjälpens åtnjutande. Sålunda synes det angeläget, att styrelsen vid tillskott till säkerhetsfond tillser, att nödiga bestämmelser träffas om återbetalning till kassan, och vid denna hjälpform bör styrelsen exempelvis även kunna fordra, att ändring göres beträffande sparbankens ledning eller att sparbanken underkastar sig tillsyn från styrelsens sida, till dess tillskottet återgäldats.

Då gottgörelse åt insättare i sparbank icke lär kunna ifrågakomma i andra fall än då sparbanken trätt i likvidation eller försatts i konkurs, torde detta böra komma till uttryck i lagtexten.

Att medgiva rätt till klagan över styrelsens beslut synes mig varken behövt eller lämpligt. Ett beslut om stöd åt sparbank måste enligt sakens natur ofta fattas skyndsamt och genast bliva bindande.

Övriga frågor.

Då från flera sparbankers sida uttalats önskemål därom, att ordet »allmänna» icke måtte ingå i den nya kassans namn, vill jag såsom benämning å kassan föreslå *sparbankernas säkerhetskassa*.

Redan i det föregående har jag på tal om kassans förvaltning och revision omnämnt vissa frågor, vilka ansetts böra avgöras av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. För tillämpning av lagen erfordras ytterligare vissa föreskrifter, vilka torde böra meddelas i enahanda ordning, såsom angående styrelsens sammanträden och protokoll, beslutfört antal inom styrelsen, befogenhet för denna att anställa avlönat biträde, indrivning av sparbankernas bidrag till kassan och redovisning av dessa bidrag med mera. Vad indrivningen av bidragen beträffar, synes den lämpligen böra verkställas i samband med indrivningen av sparbankernas bidrag till kostnaden för sparbanksinspektionen. Inspektionen har förklarat sig icke hava något att erinra mot att ombestyra uträknandet och infordrandet av bidragen till kassan.

I enlighet med de av mig i det föregående angivna grunderna har jag låtit inom finansdepartementet överarbeta det framlagda utkastet till lagbestämmelser i ämnet, i samband varmed även några ändringar av huvudsakligen redaktionell natur vidtagits. Förslag hava upprättats till *lag om sparbankernas säkerhetskassa* och till *lag om ändrad lydelse av 30 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker*. Båda lagarna torde böra träda i kraft den 1 januari 1935, vilket innebär att bidrag första gången skulle utgå efter omslutningssiffrorna vid 1934 års utgång.

Jag vill slutligen erinra, att i promemorian anförts, att kassan syntes böra åtnjuta samma frihet från skyldighet att erlagga skatt till stat och kommun, som tillkomme vissa andra kassor och fonder. Härmed torde hava åsyftats de juridiska personer, som enligt 7 § i förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt äro frikallade från skattskyldighet till staten för all inkomst samt enligt 53 § i kommunal-skattelagen av samma dag äro ålagda kommunal skattskyldighet allenast för inkomst av fastighet. Från några håll har därjämte påyrkats, att sparbankerna måtte berättigas att vid sina inkomstdeklarationer avdraga beloppet av de bidrag, som av dem komme att erläggas till kassan. Till dessa frågor anhåller jag att sedermera få återkomma.

Föredraganden uppläser härefter de inom finansdepartementet upprättade lagförslagen, av den lydelse bilagorna II och III vid detta protokoll utvisa, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga I.

Vid promemorian fogat utkast till lag om sparbankernas allmänna säkerhetskassa.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För sparbankerna i riket skall finnas en gemensam fond (*sparbankernas allmänna säkerhetskassa*) med uppgift att trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt.

2 §.

1 mom. Såsom bidrag till sparbankernas allmänna säkerhetskassa skall varje sparbank i riket årligen inbetala en avgift av två hundraedels procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltats. Från denna bidragsskyldighet är dock befriad sparbank, vars fonder enligt senast fastställda balansräkning antingen icke uppgå till det i förhållande till sparbankens inlåning erforderliga beloppet eller skulle genom bidragets betalning komma att nedgå under detta belopp; vid denna beräkning må sparbank från fondernas belopp avräkna säkerhetsfond och under de första tio åren efter sparbankens stiftande jämväl grundfond.

2 mom. Upplupna räntor å kassans medel skola, efter avdrag av förvaltningskostnader och övriga utgifter, läggas till kapitalet, till dess detta vuxit till tio miljoner kronor.

3 mom. Uppgår kassans kapital till tio miljoner kronor, skola avgifter till kassan ej vidare utgå och må dess behållna ränteavkastning årligen utdelas till sparbankerna i förhållande till sammanlagda beloppet av de avgifter, som varje sparbank inbetalat.

4 mom. Nedgår kassans kapital under tio miljoner kronor, skola åter, till dess kapitalbehållningen på nytt stigit till sagda belopp, sparbankerna inbetala bidrag och räntorna läggas till kapitalet såsom ovan sägs. Styrelsen må dock, därest kassans kapital understiger tio miljoner kronor men kan antagas skola inom loppet av ett år med tillägg av behållna räntor växa till sagda belopp, besluta att bidrag ej skola infordras från sparbankerna.

3 §.

Allmänna säkerhetskassan förvaltas av en styrelse av fem ledamöter med säte i Stockholm. En ledamot, tillika ordförande, utses av Konungen. Övriga ledamöter utses av sparbankerna, i den ordning Konungen bestämmer. Finnes sammanslutning, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, äger Konungen bestämma, att denna sammanslutning skall utse visst antal, minst två ledamöter i styrelsen; och äger Konungen för dylikt fall, därest så prövas lämpligt, i stället för de sparbanker, som ej tillhöra sammanslutningen, utse återstående antal ledamöter i styrelsen.

Styrelseledamot utses för fyra år i sänder. Av de ledamöter, som utsetts på sätt i tredje och fjärde punkterna av första stycket är sagt, utträder årligen en i den ordning, som första gången bestämmes genom lottning.

Suppleanter till lika antal som de ordinarie ledamöterna utses i samma ordning och för samma tid som dessa.

Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Sparbanksinspektören eller, vid förfall för honom, annan ledamot av sparbanksinspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening, han uttalat i ärenden, som förekommit till behandling.

Styrelseledamöter, som genom att överträda denna förordning eller med stöd av densamma meddelade bestämmelser eller eljest uppsåtligt eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svare för skadan en för alla och alla för en.

4 §.

Allmänna säkerhetskassans medel skola placeras hos riksgäldskontoret eller i sådana obligationer, som i 25 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker omförmälas, eller ock insättas hos riksbanken eller inländskt bankbolag eller sparbank.

5 §.

Allmänna säkerhetskassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall, av kassans medel bevilja *dels* tillskott till säkerhetsfond åt sparbank, vars fonder i följd av inträffade förluster nedgått så mycket, att förordnande om sparbankens trädande i likvidation jämlikt 58 § lagen om sparbanker kan meddelas, men vars fortsatta verksamhet anses påkallad av ett mera betydande orsintresse, *dels ock* i så stor utsträckning, som finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som råkat på obestånd.

6 §.

Sparbanks andel i allmänna säkerhetskassan må ej avskiljas eller utbetalas, ej heller uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper. Ej må andel överlätas; dock äger sparbank, vars rörelse övertages av annan sparbank eller av bankbolag, överlåta sin andel i kassan, i förra fallet till den sparbank, som övertager rörelsen, samt i senare fallet till annan sparbank, med vilken avtal kunnat träffas.

7 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen, på sätt Konungen bestämmer, två revisorer jämte suppleanter, vilka hava att efter verkställd granskning avgiva berättelse däröver till sparbanksinspektionen.

Sparbanksinspektionen äger jämväl deltaga i granskningen och skall med eget yttrande överlämna revisorernas berättelse till Konungen, som beslutar angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Hava revisorerna i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligt underlåtit att göra anmärkning mot dylik upp-

gift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörande av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, kassan ansvariga för all därav uppkommande skada, en för alla och alla för en.

8 §.

Närmare bestämmelser om allmänna säkerhetskassans förvaltning samt om indrivning och redovisning av bidragen till kassan meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den

Billaga II.

Förslag
till
Lag
om sparbankernas säkerhetskassa.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För sparbankerna i riket skall finnas en gemensam fond (*sparbankernas säkerhetskassa*) med uppgift att i enlighet med de i denna lag givna bestämmelser trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt.

2 §.

Såsom bidrag till kassan skall varje sparbank, såvitt ej annat följer av andra stycket i denna paragraf eller av 3 §, årligen erlægga en avgift till belopp motsvarande två hundra delar procent av de medel, som sparbanken vid utgången av näst föregående kalenderår förvaltade.

Från bidragsskyldighet är befriad sparbank, vars fonder, sedan i förekommande fall därifrån avdragits säkerhetsfond och under de tio första åren efter sparbankens bildande jämväl grundfond, antingen icke uppgå till det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet eller genom bidragets betalning skulle komma att nedgå under detta belopp.

3 §.

Uppgår kassans behållning till tio miljoner kronor, skola avgifter icke utgå, och skall i sådant fall hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna i förhållande till deras andelar i kassan. Uppgår behållningen till trettio miljoner kronor, skall hela avkastningen efter samma grund utdelas.

För beräkning av sparbanks andel i kassan skola de särskilda sparbankerna gottskrivas erlagda avgifter samt dessutom vid varje års slut vad som av kassans bruttoavkastning för året å dem belöper i förhållande till vad förut gottskrivits dem. Sparbankernas andelar i kassan beräknas efter vad sålunda gottskrivits envar av dem.

Sparbanks andel i kassan må ej avskiljas eller utbetalas, ej heller upp-

föras som tillgång i sparbankens räkenskaper. Ej må andel överlätas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbanks rörelse på annan sparbank.

4 §.

1 mom. Kassan förvaltas av en styrelse av fem ledamöter med säte i Stockholm. Av ledamöterna utses en, tillika ordförande, av Konungen samt de övriga av sparbankerna i den ordning Konungen bestämmer. Finnes sammanslutning, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, äger Konungen bestämma, att denna sammanslutning skall utse visst antal, minst två, ledamöter i styrelsen; och äger Konungen för dylikt fall i stället för de sparbanker, som ej tillhöra sammanslutningen, utse återstående antal ledamöter i styrelsen. Suppleanter till lika antal som de ordinarie ledamöterna utses i samma ordning som dessa. Arvoden åt styrelsens ledamöter bestämmas av Konungen.

Styrelsens ledamöter och suppleanter utses för en tid av fyra år. Ledamot eller suppleant må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Styrelseledamöter, som genom att överträda denna lag eller med stöd av densamma meddelade bestämmelser eller eljest uppsåtligt eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svare för skadan en för alla och alla för en.

2 mom. Sparbanksinspektören eller, vid förfall för honom, annan ledamot av sparbanksinspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening han uttalat i ärende som förekommit till behandling.

5 §.

Kassans medel skola placeras hos riksgäldskontoret eller i riksbanken eller i sådana obligationer, som omförmälas i 25 § lagen om sparbanker; dock må ett belopp ej överstigande en tiondel av kassans medel inestå hos inländskt bankbolag eller sparbank.

6 §.

Kassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor som styrelsen äger bestämma, av kassans medel bevilja dels tillskott till säkerhetsfond åt sparbank, vars fonder i följd av inträffade förluster nedgått under det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

7 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen, på sätt Konungen bestämmer, två revisorer jämte suppleanter för dem. Arvoden åt revisorerna bestämmas av Konungen.

Revisorerna hava att efter verkställd granskning avgiva berättelse däröver till sparbanksinspektionen. Inspektionen, som även själv må företaga erforderlig granskning, har att till Konungen avgiva utlåtande över revisorernas berättelse. Om ansvarsfrihet för styrelsen beslutar Konungen.

Hava revisorerna i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot sådan uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörande av sitt uppdrag visat vårdslöshet, svare de en för båda och båda för en för därav uppkommande skada.

8 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Bilaga III.**Förslag**

till

Lag**om ändrad lydelse av 30 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.**

Härigenom förordnas, att 30 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

30 §.

Sparbank må — — — Konungens befallningshavandes stadfästelse.
Sparbank må — — — gemensamma intressen. Om sparbanks andel i sparbankernas säkerhetskassa är särskilt stadgat.
Utan hinder — — — eller pantsatt.
Har sparbank — — — täcker fordringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Utdrag av protokollet hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 2 januari 1934.

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 december 1933, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om sparbankernas säkerhetskassa; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 30 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Claes Johanson.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Förslaget till lag om sparbankernas säkerhetskassa.

2 §.

Lagrådet:

Åt det undantag från skyldigheten att erlägga bidrag, som avses med den i första stycket gjorda hänvisningen till 3 §, synes lämpligen kunna givas direkt uttryck i samma stycke genom en sats innehållande att bidrag skall erläggas varje år, då kassans behållning icke uppgår till tio miljoner kronor.

3 §.

Lagrådet:

Enligt det inom finansdepartementet med biträde av professorn Björling utarbetade lagutkastet skulle — i fall då utdelning till sparbanker som lämnat bidrag till kassan över huvud kunde ifrågakomma — det för utdelning disponibla beloppet fördelas mellan sparbankerna efter förhållandet mellan de bidrag, som en var av dem lämnat. Denna regel synes ur enkelhetens synpunkt vara att föredraga framför de mera in-

vecklade bestämmelser, som icke torde kunna undvikas, därest såsom med det remitterade förslaget åsyftas framställda erinringar mot den i utkastet intagna ståndpunkten skola iakttagas. Vål kan det icke bestri- das att principiellt sett fog finnes för anmärkningen att behållen ränte- avkastning bör inräknas i de belopp, som läggas till grund för fördel- ningen. Emellertid kan det näppeligen antagas, att det kommer att äga någon nämnvärd ekonomisk betydelse, hur valet mellan de båda alter- nativen utfaller. De sparbanker, som alltifrån kassans inrättande er- lägga föreskrivna bidrag, erhålla ju sinsemellan samma jämförelsetal. vare sig ränteavkastning medräknas eller icke. Skiljaktiga resultat av de båda alternativen uppkomma först i den mån bidrag kommer att er- läggas av sparbank, som icke oavbrutet från kassans inrättande erlagt bidrag så länge det erfordrats för att uppbringa kassans behållning till tio miljoner kronor, d. v. s. nyinrättad sparbank eller sparbank som på grund av 2 § andra stycket varit befriad från bidragsskyldighet. En- ligt vad i remissprotokollet angives visar en uträkning på grundval av 1932 års siffror, att vid tillämpning av förslagets bestämmelser ej flera än högst åtta av rikets 481 sparbanker med ett sammanlagt årligt bi- dragsbelopp icke överstigande 1.700 kronor skulle åtnjutit befrielse från bidragsskyldighet. Vid nu angivna förhållanden lär det kunna för- svaras att lämna ränteavkastningen utan beaktande. Framhållas må ock, att de i förslaget upptagna bestämmelserna så till vida synas kun- na leda till oriktigt resultat som någon hänsyn icke, på sätt uppenbar- ligen bör ske, tagits till att sparbank under ett eller flera år kan hava uppburit utdelning. Därest en återgång till utkastets regel ej anses höra ifrågakomma, torde därför i varje fall en omarbetning av lagtex- ten vara erforderlig.

Den omständigheten att sparbank utgivit bidrag till kassan medför enligt förslaget icke annan rätt mot kassan, så länge denna äger be- stånd. än den i förevarande paragraf omförmälda rätten att under viss förutsättning njuta utdelning ur avkastningen. Vid sådant förhållande kan det ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligare att direkt i lag- texten giva uttryck åt denna grundsats i stället för att såsom nu skett vid sidan av rätt till utdelning omnämna sparbanks andel i kassan men samtidigt föreskriva, att denna andel ej får avskiljas, utbetalas eller upp- tagas såsom tillgång i sparbankens räkenskaper, vilket enligt remiss- protokollet innebär att sparbank icke skall hava någon fordringsrätt å andelens belopp eller eljest någon rätt, vilken kan tagas i anspråk såsom en sparbankens tillgång i händelse av konkurs eller utmätning eller vid sparbankens upplösning. Har man genom uttrycket andel velat angiva, att vid en eventuell likvidation av kassan — ett ämne varom förslaget icke innehåller någon bestämmelse och vars reglering sålunda synes förutsätta särskild lagstiftning — sparbankerna skola äga rätt till be- hållningen efter sina andelar, lär det detta böra mera direkt utsägas.

**Förslaget till lag om ändrad lydelse av 30 § lagen den 29 juni 1923
(nr 286) om sparbanker.**

Lagrådet:

Därest vad lagrådet anfört under 3 § förslaget till lag om sparbankernas säkerhetskassa vinner beaktande, kan därav föranledas att den här gjorda hänvisningen jämkas eller uteslutes eller ock ersättes med en erinran till exempel i 75 § lagen om sparbanker att om sparbankernas säkerhetskassa är särskilt stadgat.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 2 januari 1934 avgivna utlåtande över de den 8 december 1933 till lagrådet remitterade förslagen till *lag om sparbankernas säkerhetskassa* samt *lag om ändrad lydelse av 30 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker*.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredraganden:

Förslaget till lag om sparbankernas säkerhetskassa.

Vad lagrådet anfört vid 2 § av förslaget anser jag böra vinna beaktande.

Enligt det inom finansdepartementet med biträde av professorn Björling utarbetade lagutkastet skulle, därest kassan uppginge till viss storlek, kassans behållna ränteavkastning årligen få utdelas till sparbankerna i förhållande till sammanlagda beloppet av de avgifter, som varje sparbank inbetalat till kassan. I flera yttranden över utkastet, särskilt från sparbankshåll, anmärktes emellertid, att utdelningen borde beräknas icke blott efter summan av inbetalade avgifter utan jämväl med hänsyn tagen till tiden för bidragens erläggande eller, med andra ord, till den å avgifterna erhållna ränteavkastningen. Då jag ansåg denna erinran befogad, lät jag vid överarbetningen av utkastet den ifrågavarande bestämmelsen undergå jämkning i överensstämmelse med vad sålunda föreslagits. Lagrådet har nu förordat en återgång till utkastets regel och såsom skäl härför anfört, att denna ur enkelhetens synpunkt syntes vara att föredraga framför de mera invecklade bestämmelser, som icke torde kunna undvikas, därest framställda erinringar mot den i utkastet intagna ståndpunkten skulle iakttagas. Vål kunde det icke bestridas, att principiellt sett fog funnes för anmärkningen att behållen ränteavkastning borde inräknas i de belopp, som lades till grund för fördelningen, men då det näpeligens kunde antagas, att det komme att äga någon nämnvärd ekonomisk betydelse, hur valet mellan de båda alternativen utfölle, syntes det enligt lagrådets mening kunna försvaras att lämna ränteavkastningen utan beaktande.

Med hänsyn till vad lagrådet sålunda anfört vill jag nu förorda, att i förslaget 3 § upptages den enklare, i det ursprungliga utkastet upptagna regeln för utdelningens beräkning.

Särskilt om nämnda regel godtages, synes det icke vara nödvändigt att i 3 § begagna uttrycket sparbanks andel i kassan. I anslutning till vad lagrådet i detta avseende ifrågasatt torde 3 § i stället böra innehålla, jämte reglerna om rätt till utdelning, dels en bestämmelse varigenom direkt utsäges, att sparbank i övrigt icke så länge kassan består äger göra gällande någon rätt till kassans tillgångar, dels ock ett stadgande att sparbanks rätt till framtida utdelning eller till kassans tillgångar vid dess upplösning ej må uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlåtas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

I enlighet med vad jag nu angivit har förevarande lagförslag omarbetats, i samband varmed jämväl vidtagits några jämkningar av redaktionell natur.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 30 § sparbankslagen.

Med hänsyn till den företagna omarbetningen av 3 § i förslaget till lag om sparbankernas säkerhetskassa torde, såsom lagrådet antytt, någon ändring i sparbankslagen icke vara erforderlig.

Föredraganden uppläser härfter det föreliggande förslaget till *lag om sparbankernas säkerhetskassa* samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

John O. Karlsson.